

№ 31 (19545) 2010-рэ илъэс МЭФЭКУ МЭЗАЕМ и 25-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИІЭП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

АДЫГЕИМ И ПРЕЗИДЕНТ КУКЭНЭ МУРАТЭ ИЮБИЛЕЙ ФЭШІ ФЭГУШІУАГЪ

Урысыем инароднэ артистэу Кукэнэ Муратэ итворческэ пчыхьэзэхахьэ бэмышІзу республикэм и Къэралыгьо филармоние щыкІуагь. Муратэ ыныбжь илъэс 60 зэрэхъугъэр хагъэунэфыкІыгь.

Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьак Гушынэ Асльанэ юбилярым фэгуш Гуагь. Адыгеми итеатральнэ искусствэ ихэхьоны гъэ Кукэнэ Муратэ и Гахьыш хо хиш Гыхьагъэу республикэм ипашэ ылытагь ык Гимедалэу «Адыгеим и Шытхъузехь» зыфи Горэр фигыш гы.

— Хэгъэгум иапшъэрэ еджэ-

пІэ анахь дэгъухэм ащыщым театральнэ гъэсэныгъэ щызэбгъэуестуск 30 хелитост Адыгэ къэралыгъо драмтеатрэм исценэ Іоф щыошІэ, классическэ, джырэ драматургием япьесэхэм роли 100-м ехъу дэгъоу къащыпшІыгъ, цІыфхэм къафызэІупхырэ образхэр агу рехых, — хигьэунэфыкІыгь Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьак Гушынэ Аслъанэ юбилярым зыфигьазэзэ. — Лънтэныгьэ зыфэсшІырэ Мурат Рэщыдэ ыкъор, сыгу къыздеГэу сыпфэльаГо спектаклэхэмрэ фильмхэмрэ роль гъэшІэгьонхэр джыри къащыпшІынэу, творческэ текІоныгьа-кІэхэр уиІэнэу!

ИІофшІэн осэшхо къызэрэфишІыгьэм ыкІи республикэм итворческэ интеллигенцие ренэу ынаІэ къызэрэтыригьэтырэм афэшІ Кукэнэ Мурат республикэм и Президент зэрэфэразэр риІуагь.

Кукэнэ Муратэ июбилей фэгьэхьыгъэ пчыхьэзэхахьэм адыгэ эстрадэм ижъуагьохэм концерт къыщатыгь, актер цІэрыІор зыхэлэжьэгъэ театральнэ номерхэри мыщ къыщагьэльэгьуагьэх.

Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-къулыкъу

имэфэкі ехъуліэу

Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Совет — Хасэм социальнэ политикэмкІэ, псауныгъэм икъэухъумэнкІэ ыкІи ветеранхэм яІофхэмкІэ и Комитет итхьаматэу Татьяна Петровам июбилей мы мафэхэм хагъэуиздълкІя

AP-м и Президентэу ТхьакІущынэ Аслъан юбилярым фигъэхьыгъэ шІуфэс телеграммэм мырэущтэу къыщеІо:

«Аъытэныгъэ зыфэсшІырэ Татьяна Михаил ыпхъур!

Уиюбилей шІагьо пае гуфэбэныгьэ хэльэу сыпфэгушІо!

Ильэсыбэ хъугъэ шъхъэкlафэ зыфашІырэ политикэу гухэлъ гъэнэфагъэм чанэу фэкІорэ цімфэу узэрэщытыр зысшіэрэр, уигуетыныгъэ, уиГорабагъэ цімфхэм альыбгъэІэсын зэрэплъэкІырэм апае лъытэныгъэ ин къыпфэсэшІы.

АР-м и Къэралыгьо Совет —

Хасэм Іоф зэрэщыпшІэрэ шІыкІэр республикэ гупсэм къулыкъу зэрэфэпхын фаем ицысэ шІагъу, Іофэу узфэгъэзагъэмкІэ пшъэдэкІыжь ин зэрэпхырэр икъоу зэхэпшІыкІызэ, пфэлъэкІыщтыр зэкІэ ошІэ».

ЦІ́ыфхэм япсауныгъэ икъэухъумэнкІэ, республикэм исхэм ящыІакІэ нахьышІу шІыгъэнымкІэ законопроектхэм язэхэгъэуцон Татьяна Петровар чанэу зэрэхэлажьэрэм ТхьакІущынэ Аслъан осэшхо фишІыгъ.

«Сыгу къыздеlәу сыпфэльаlо республикэм ис цІыфхэм яфедэ зыхэль Іофым гьэхъэгъакlэхэр шыпшІынхэу, псауныгъэ пытэ, насып, щыlэкlэшІу о пшъхъэкlэ ыкІи зэкІэ къыппэблагъэхэм шъуиІэнәу шъуфэсэІо», — къыщеlо республикэм ипащэ ишІуфэс телеграммэ.

Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-къулыкъу

Бобслей. Олимпиадэ джэгунхэр

МЫЕКЪОПЭ ПШЪАШЪЭМ ТЕГЪЭГУГЪЭ

КІымэфэ Олимпиадэ джэгүнхэү Канадэ шыкІорэмэ Мыекъуапэ шапІугьэ пшъашъэу Елена Доронинар ахэлажьэ. Урысые Федерацием бобслеимкІэ ихэшыпыкІыгьэ командэ ар хэт.

Елена Доронинар атлетикэ псынкІэмкІэ спортым имастер. Пэрыохъухэр къызэринэк Іыхэзэ метрэ 400-р къызечъым, Адыгэ Республикэм ирекорд ыгъэуцугъ. Аужырэ илъэсхэм Москва щеджагь, бобслеим пыщагьэ хъугьэ, спортымкІэ дунэе класс зиІэ мастер. Ятэу Анатолийрэ янэу Натальерэ Адыгэ къэралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэкІэ иинститут икІэлэегъаджэх, шІэныгъэлэжьых. 2009-рэ илъэсым Елена Доронинар педагогикэ шІэныгьэхэмкІэ кандидат хъугъэ. Диссертациер Мыекъуапэ къыщиухъумагъ.

— Еленэ тиспорт еджапІэ шеджэштыгь, — eIo AP-м шІэныгьэмрэ гьэсэныгьэмрэкІэ и СДЮСШОР идиректорэу ХьакІэмызэ Асльан. — Атлети-

кэ псынкlэмкlэ Адыгеим ирекордхэр ыгъэуцугъэх. Яни, яти дэгьоу сэшlэх, цІыфышlух.

Олимпиадэм бобслеимк Іэ мэзаем и 24-м щык Іогьэ зэнэ-къокъухэм Е. Доронинар Анастасия Скукинам игъусэу ахэлэжьагъ. Апэрэ зэ Іук Іэгъухэм я 12-рэ ч Іып Іэр къащыдихи, финалым хэфагъ. Тиспортсменкэхэм к Ізух зэнэкъокъухэм гъзхъагъэхэр ащаш Іынхэу афэтэ Іо.

Бобслеир спорт льэпкъ анахь къинмэ, лІыгъэ шъыпкъэ зищыкІагъэмэ ащыщ. Еленэ Адыгэ Республикэр спортышхом нахьышю щаригьашы шюигъу, зэкІэ фэгумэкІырэмэ сэлам фабэ къарехыжыы.

ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Сурэтым итхэр: **Анатолий Дорониныр, Елена Доронинар, ХьакІэмызэ Аслъан.**

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ И КЪЭРАЛЫГЪО СОВЕТ — ХАСЭМ ИУНАШЪУ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2007-рэ илъэсым мэзаем и 28-м ышіыгъэ унашъоу N 353-ГС-р зытетэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иліыкіохэу Адыгэ Республикэм и Конституционнэ комиссие хэтхэм яхьыліагъ» зыфиюрэм зэхъокіыныгъэ фэшіыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Совет — Хасэм **унашгьо ышІыгь:**

ынныгы:

1. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2007-рэ илъэсым мэзаем и 28-м ышТыгъэ унашъоу N 353-ГС-р зытетэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм илыкохэу Адыгэ Республикэм и Конституционнэ комиссие хэтхэм яхьылагъ» зыфиюрэм (Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Ведомостъхэр, 2007, N 13; 2008, N 32) зэхъок ыныгъэ фэшТыгъэнэу, а 1-рэ пунктым ия 5-рэ

подпункт мыш тетэу къэты-

«5) ГЯ. Орловар — Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм законодательствэмкІэ, законностымкІэ ыкІи чІыпІэ зыгъэІорышІэжьыным иІофыгьохэмкІэ икомитет итхьамат;».

2. Заштэрэ мафэм щегъэжьагьэу мы унашъом кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Анатолий ИВАНОВ

къ. Мыекъуапэ, мэзаем и 17, 2010-рэ илъэс N 1366-ГС

ЗЭХЪОКІЫНЫГЪЭХЭМ АДИШТЭУ

Аъэпкъ проектэу «Гъэсэныгъ» зыфиІорэм къыды-хэльытагъэу Адыгеим имуниципальнэ образованиехэм Іоф ащызышІэрэ бухгалтерэкономистхэр зыхэлэжьэгьэхэ семинар шІэныгъэхэм защыхагъэхьорэ Адыгэ республикэ институтым тыгьуасэ щыкІуагъ.

АР-м гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ экономикэмкІэ иотдел иэкономист шъхьаlәу Гъыш Сусаннә тызэрэщигъэгъозагъэмк Іэ, кlэлэцlыкlу Іыгъыпlэхэм, классхэм япащэхэм, сэнаущыгъэ зыхэль ныбжьык Іэхэм, кlэлэегъэджэ анахь дэгъухэм, нэмык Іхэм Іэпы Іэгъу афэхъугъэным пае федеральнэ гупчэм къыт Іупшырэ ахъщэр муниципальнэ образованиехэм зэрагъэфедагъэр уплъэк Іугъэным, зэфэхьысыжь тэрэзхэр шІыгъэнхэм Іофтхьабзэр афэ Іо-

рышІэнэу ары зэрагьэнэфагьэр. Джащ фэдэу мы аужырэ уахьтэм гъэсэныгъэм исистемэ зэхъокІыныгъэу фэхъухэрэм адиштэу экономистхэм яІофшІэн зэрэзэхащэн фаер, анахьэу ахэм анаІэ зытырагьэтын фэе льэныкъохэр къэгьэнэфэгьэныр семинарым ипшъэрыль шъхьаІ.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам. Сурэтыр Іэштынэ Аслъан

къытырихыгъ.

<u> ДАХ-м иІофыгьохэр</u>

ЛЪЭПКЪ ШІЭЖЬЫМ ЗЫКЪЫРАГЪЭІЭТЫ

Дунэе Адыгэ Хасэм игьэцэкІэкІо күп игьэкІотыгьэ зэхэсыгьоу иІагьэр Налщык шыкІуагь. Тыркуем, США-м, Йорданием, Европэм ихэгьэгүхэм, Санкт-Петербург, Краснодар краим, Адыгеим, Къэрэщэе-Щэрджэсым, Къэбэртэе-Бэлькьарым, нэмыкІхэми къарык і ыгъэхэр зэ-ІукІэм хэлэжьагьэх.

Илъэсищым къыкІоцІ ДАХ-р -ы үелемин обыты жалым ж -одп еалиахеалеф мытшеажелед граммэм игъэк Іотыгъэу тегушы Гагъэх. Хэгъэхъонхэр ащ фашІынхэшъ, нэужым аштэнэу зэзэгъыгъэх. ДАХ-м исайт Интернетым кънщызэІухыгьэным, ДАХ-р зызэхащагъэр илъэс 20 зэрэхъурэр мыгъэ зэрэхагьэүнэфыкІыштым, адыгэу дунаим тетхэм льэпкъ гумэк Іыгьоу яІэр хэгъэгоу зыщыпсэүрэмэ яІэшъхьэтетхэм зэралъагьэІэсыштым, Урыс-Кавказ заор заухыгъэр илъэси 150-рэ зэрэхъурэм епхыгъэ Іофыгъохэу агъэцэк Іэштхэм, 2014-рэ илъэсым Олимпиадэ джэгүнхэү Шъачэ прикјопатхэм адыгэ лъэпмеІлиІш тшеажележадек диаға афэгъэхьыгъэу УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевым фэтхэнхэу зэрэрахъухьагъэм, адыгэмэ ятарихъ чІыгу Олимпиадэр зыщызэхащэкІэ, культуампеалит емоалифоІ еалимпэ мед къазэрэхэщышт шІыкІэм, ти-

лъэпкъ зиугъоижьыным, нэмыкІхэми атегущыІагьэх.

Урыс-Кавказ заор заухыгъэр жъоныгъуакІэм и 21-м хагъэунэфыкІы зыхъукІэ, тичІыгу къа--естив ескишив евемуску тІылъыгъэхэм адыгэу дунаим тетхэр а зы сыхьатым зы такъикъэ афэшъыгъонхэу Едыдж Мэмэт зэГүкГэм къыхилъхьагъ, ащ зэкІэми къыдырагъэштагъ. Дунаим тет адыгэхэр аш нахь зэрипхыщтхэу алъытагь.

ДАХ-м ипрезидентэү Ажьэкъо Къэншъаубый, Адыгеим икІыгьэхэ КІэрмыт Мухьдинэ, Едыдж Мэмэт, Хьэпэе Арамбый, нэмыкІхэри зэхахьэм къыщыгущыІагьэх.

САХЬИДЭКЪО Нурбый.

Пенсие системэр

АНАХЬ ДЭГЪОУ АЛЪЫТАГЪ

сиехэмкІэ ифонд иофициальнэ сайт урысые интернет-зэнэкъокъоу «Дышъэ сайт 2009»-рэ зыфиІорэм номинациеу «Къэралыгъо учреждениехэр» зыфигорэм тектоныгъэр къыщыдихыгъ. Жюрим хэтхэм ифэшъошэ уасэ къыфашІыгъ -еал едижд уельтдопи м-ФРхъаным диштэрэ технологиехэм атегъэпсык Іыгъэм. Урысыем и Пенсие системэ зэхъокІыныгъэшхохэр зыщыфэхъурэ лъэхъаным ар къызыфагъэфедэзэ, яІофшІэнкІэ ящыкІэгъэ, зишІуагъэ къякІыщт къэбархэр и и мехфаахашефев е Іпе Ішфо І ехнаахетаГлеГиеват мехфиГџ алъэкІы.

УФ-м ПенсиехэмкІэ ифонд иофициальнэ интернет-сайт кІэм тегьэпсыкІыгьэу 2009-рэ ильэсым Іоныгъом къызэТуахыгъ. Урысыер зэрэпсаоу къызэлъиубытзэ, ащ инэк Губгъохэм ПФР-м икъутэмэ 82-м яІоф-

Урысые Федерацием Пен- шІакІэ ехьылІэтъэ къэбархэр къыхаутых. Мэзэ пчъагъэ хъугъэ къэралыгьо ведомствэхэм яинформационнэ порталхэр зыгъэфедэхэрэм азыфагу ПФР-м исайт» ихьэхэрэм япчъагъэк Іэ пэрытныгъэр зиІыгъыр. Анахь ашІогъэшІэгьонэу агъэфедэхэрэм ащыщых едзыгьохэу «ЦІыфхэм ІофшІэн язытыхэрэр», «Страховой тынхэр», «Валоризациер» зыфиІохэрэр.

КъэҐогъэн фае цІыфхэм ІофшІэн язытыхэрэм нахышэм хэбзэІахь зыкІэу атыщтыгъэм ычІыпІэкІэ джы страховой тынхэр Пенсиехэмк Гэ фондым, шІокІ зимыІэ медицинэ ыкІи шІокІ зимыІэ социальнэ страхованиехэм яфондхэм арагъахьэу зэраублагьэр. Мыш дэжьым къыщы Гогъэн фае страховой тынхэр тэрэзэу къызэралъытэхэрэр, фондхэм ябюджетхэм зэрарагъахьэхэрэр ПФР-м ыкІи ащ ичІыпІэ органхэм зэрауплъэк Гухэрэр. Бухгалтер

ахын неІшфоІк мехуамылуам къафэгъэпсынк Гэгъэным пае, ПФР-м исайт рагъэхьагъэх страховой тынхэр аГэкГэгъэхьэгъэнхэм ищык Тэгъэ документыкІэхэр зэрагъэхьазырхэрэм ехьыл атьо афальэг ухэрэр, ПФР-м отчетхэр зэрэратыхэрэ шІыкІэр, бюджет классификацием икодхэр, кІэкІэу еТинеІшфоІв, ємуск ноІпеси ящыкІэгъэ къэбар пстэур.

Пстэуми апэрэ урысые интернет-зэнэкъокъоу «Дышъэ сайт» зыфиІорэр 1997-рэ илъэсым къыщыублагъэу зэхащэ. Ильэс къэс жюрим хагъахьэх интернет-сообществэм анахь цІэрыІо щыхъугъэхэм ащыщхэр. Джырэ лъэхъаным Урысыем сайтгъэпсынымкІэ анахь дэгьоу зыкъыщызыгъэлъэгъуагъэхэр ахэм къыхагъэщых. Тызыхэхьэгъэ илъэсым зэнэкъокъум ифинал урысые сайтишъэм ехъу

УФ-м ПенсиехэмкІэ ифонд

ПСЫР КЪИМЫУНЫМ ФЭШІ...

Адыгэ Республикэм ошІэ-дэмышІэ Іофэу къихъухьэхэрэр зыпштэхэкІэ, псыкъиуныр анахыйоу къыхэфэ ыкІи анахынбэу зэрар къехьы. Ащ фэшІ мы Іофыгьом зыщытегущы Іэгьэхэ зэхэсыгьо УФ-м и МЧС АР-мкІэ и ГъэІорышІапІэ шызэхащэгъагъ. ЦІыфхэр къэу-хъумэгьэнхэмкІэ ГъэІорышІапІэм ипащэу Абрэдж Къэпльанэ ащ тхьамэтагьор щызэрихьагь.

Гъатхэм къэфэбэжьэу, осэу афэшІ илъэсэу къихьагъэм ана-къушъхьэхэм ательыр къыгъэ- хъзу ана Гэзытырагъэты шт жъумэ, псыхъо нэпкъхэм псыр Пофыгьохэм зэхэсыгьом хэлэжыакъадэмыкІыным, зэрарэу къы- гъэхэр атегущы Іагъэх. Іоф

хышыхагьэшыгьэхэм ащышых псыхъохэм, гидротехническэ псэуальэхэм язытет зэпыу имыІ эу зэралъыплъэщтхэр, ошІэ-дэмышІзу псыр нэпкъхэм къадэк Іымэ зэрэпэуцужьыщтхэм зызэрэфагъэхьазырыщтыр, ащ пэІухьащт мылъкур ниале Іле у ваты у ван у фаеу зэрэщытыр. Джащ фэдэу псыхъохэм адэт псыр къыдэкІыным ищынагьо щыІэмэ е псыр къиугъэмэ, цІыфхэр зэрэзекІощтхэм щагъэгъозэщтых.

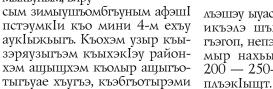
АР-м игидрометеогупчэ пэшІорыгъэшъэу зэригъэунэфыгъэмкІэ, псэу псыхъохэм мы уахътэм адэтыр макІэшъ, ощхэу зажэхэрэмрэ мэфэ фабэу къэкІощтхэмрэ яягьэ екІыщтэп, псыр нэпкъхэм къадэкІыным нэсыщтэп. Гъэмэфэ уахътэм псыхъохэм къарык Гощтым утегущыІэнкІэ джыри жьы. Арэу шытми, мэзэ заулэр псынкІзу зэрэкІоштыр МЧС-м иІофышІэхэм къндальнтэ, гъэмафэм псым ыкІуачІэ «къыгъэльэгьон» амал имыІэным непэ зыфагъэхьазыры.

ХЬАЖЭКЪО Людмил. УФ-м и МЧС АР-мкІэ и ГъэІорышІапІэ иотдел испециалист.

ТЕМЫР КАВКАЗЫМ

«АФРИКАНСКЭ ЕМЫНЭР» КЪЯУЗЫГЪ

Краснодар 🌌 краим и Гулькевичскэ район «африканскэ емынэр» щагъэунэфыгъ. Йы субъектымкІэ Крыловской районыр ары апэу узыр къызыщежьагъэр. Вирусым къо 77-рэ ащ щигьэлІагъ. Мы пчъагъэр нахьыбэ мыхъуным, виру-

льэшэу ыуасэ дагьэкІоягь. Краим икъэлэ шъхьаІэ ар къынэсыгъэгоп, непэ ащ къол килограммыр нахыпэрэм фэдэу сомэ 200 — 250-кІэ къыщыпщэфын

ЗЭЗЭГЪЫНЫГЪЭМ ЗЭДЫКІЭТХАГЪЭХ

Олимпиадэу непэ кІорэм икъэлэ шъхьаГэу Ванкуверрэ 2014-рэ илъэсым зыщыкІощт Шъачэрэ тапэкІэ зэкъошныгъэ азыфагу илъэу зэрэзэдэлэжьэштмеалиниялегее еалиахеалеф мех имкІэ — апэрэ вице-губернаторэу Хьатыу Джамболэтрэ Шъачэ имэрэу Анатолий Пахомовымрэ, Канадэ ыльэныкьокІэ — премьер-министрэу Гордон Кемпбеллрэ Ванкувер имэрэу Грегор Робертсонрэ Тофтхьабзэм хэлэжьагъэх. Непэрэ Олимпиадэм ибысымхэм машІоу ащ щызэхагъэнагъэм (олимпийскэ фа-

келым) техыгъэр Пшызэ шъолъыр илІыкІохэм къаратыгъ. Ежьхэм канадцэхэр Шъачэ къырагъэблэгъагъэх. ТапэкІэ бгъуитІум официальнэ зэфыщытыкІэ -ы зерезеры на детем детем зерезеры -зэдык Іэтхагьэх. Краснодар кра- ныгъэм къеушыхьаты.

ШІЭЖЬ ПХЪЭМБГЪУ ЩАГЪЭУЦУГЪ

Хэгъэгу зэошхом илъэхъан фашист техакІохэр Темыр Кавказым къызехьэхэм, нэмыц быракъыр къушъхьэу Эльбрус щагъэІэгъагъ. 1943-рэ илъэсыр ары регионыр тидзэхэм шъхьафит зашІыжьыгъагъэр. ТидзэкІолІэу ащ щызэуагъэхэм апае джырэблагъэ Эльбрус ШІэжь пхъэмбгъу щагъэуцугъ. Урысыем саугъэтэу щагъэуцугъэхэм ар анахь чІыпІэ лъагэм щытэу мэхъу. Метрэ 4200-у дахьыягъ. ЧъыГэу аш шыГэр градус 40-м

нэсыщтыгъэми, Іофтхьабзэм хэлэжьэнхэу, тиухъумак охэр агу къагъэк Іыжьынхэу нэбгырэ 50 дэк Гоегъагъ.

- ТидзэкІолІэу мыщ къыдэк Гоягъагъэхэр, непэрэ мафэм пае зыпсэ щызытыгъэхэр ныбжьи ащымыгъупшэжьыхэ тшІоигьоу мы саугьэтыр дгъэуцугъэ, — ыІуагъ Къэбэртэе-Бэлькъар Республикэм и Эльбрус район иадминистрацие ипащэу Исмаил Отаровым.

УРЫСЫЕ ЧЕМПИОНАТЫР **ЩЫКІОЩТ**

ДзюдомкІэ ныбжьыкІэхэм я Урысые чемпионат Налщык щыкІощт. Непэ, мэзаем и 25-м, ар къызэІуахы, и 28-м нэс кІощт. Къэбэртэе-Бэлькъар Республикэм спортымрэ туризмэмрэк Гэ и Министерствэ ипресскъулыкъу къызэритырэмкІэ, регион зэфэшъхьафхэм къарыкІыгъэхэу спортсмен 900 фэдиз зэнэкъокъухэм ахэлэжьэщт.

Ахэм ащыщэу дзюдоист 25-р

ежь республикэм ил ык lox.

Заводым ыныбжь илъэс зэрэхъугъэр хагъэунэфыкІыгъ

Адыгэкъалэ Вологодскэ заводэу «СКДМ» зыфиІорэм икъутамэ щагъэпсынэу зырагъэжьэгъагъэр 2008-рэ илъэсым имэлыльфэгъу мазэ и 16-р ары. Заводым ишІын мэзипшІыкІэ аухи, Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхъакІущынэ Аслъан къырагъэблагъи, ащ Іоф ышІэн фитэу затІупщыгъэр 2009-рэ илъэсым имэзэе мазэ и 14-р ары.

Заводым ыныбжь ильэс зэрэхъугьэр бэмышІзу хагъзунэфыкІыгь. Ащ фэгъэхьыгъэ цІыф зэхэхьэшхоу мыщ цыІагъэм хэлэжьагъэх Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпІыл Муратэ. Адыгэкъалэ имэрэу Хьатэгъу Налбый, ОАО-у «СКДМ»-м идиректорхэм ясовет итхьаматэу Алексей Же-

лезновыр, ОАО- у «СКДМ»-м итенеральнэ директорэу Николай Докунихыныр, нэмыкІхэри.

Апэу Къумпіым Муратэ къалэмрэ заводымрэ япащэхэри, нэмыкіхэри игъусэхэу заводым ицехэр Іофшіэнхэр зыщыжьотым чіэхьагъ. Ахэр зэрэщызэхэщагъэм нэіуасэ зыфишіыгь, унэ зэфэшъхьафхэу

къыщагъэхьазырхэрэм афэдэхэу къызэгуагъэуцуагъэхэм арыхьэзэ къыплъыхьагъэх, ыгуи рихьыгъэх, ІофшІагъэхэм осэшхо афицІыгъ.

ЗэІукІэ кІэкІэу мыш шызэ-хашэгьагьэм КъумпІыл Муратэ къышыгушыІагь. Заводым ыныбжь ильэс зэрэхъугьэм, гъзхэгьэшІухэр ашІыхэзэ, ящытхъу арагьаІозэ зэрэлажьэхэрэм афэшІ къафэгушІуагь, гъунэпкъакІэхэр аштэнхэу, псауныгьэ пытэ яІэнэу ІофышІэ коллективым фэльэІуагь.

Нэужым зэкІэри фэтэр 40-у зэхэтышт унэр заводым зыщигьэпсыцт чІыпІэм кІуагьэх. Мыщи щыІэгьэ мэфэкІ зэхахьэр къызызэІуахым, апэу гущыІэр зыфагьэшъошагьэр республикэм и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат. чъынэу рагъэжьагъ. Апэрэ бетоныр ахъщэ жъгъэйхэр дычІадзэзэ дакІагъ КъумпІыл Муратэ, Хьатэгъу Налбый, Алексей

- АдыгэкъалэкIэ, — къыригъэжьагъ ащ ипсалъэ, — непэрэ зэхахьэр хъугъэ-шІэгъэшху. Бэрэ пэмытэу унэ дэхэшхо мыщ къыдэтэджэщт. Ар етІани адрэхэм афэмыдэу, технологиякІэхэм атетэу гьэпсыгьэщт, унэхэр зэращэщт уасэри ащ фэдизэу льэпІэштэп, квадратнэ метрэм ыосэщтыр сомэ мин 14 ны-Тэп. Тигуапэр мы инвесторхэм -еалпысшеаты еТышугк едмедения ашІэрэмрэ зэрэзэтемык Іырэр ары. Ащ фэшыхьат гьэрек Іо пшъэрыльэу зыфагъэуцужьыгъагъэхэр ипІалъэм къыпэу зэ-

рагъэцэкІэжыптэхэр. Къэлэдэсхэм ащышхэм чыжьэу мыкіохэу ІофшІапІэ, лэжьапкІэ къызцагъэхъэн агъотыгъ. Ащ нафэ къешІы жъы хыугъэ унэхэм тицыфхэр къачІэтщыхынхымкІэ, кІэлэ ибэхэм, унэгъо ныбжыкІэхэм унэ зэтегъэпсыхагъэхэр ягъэгъотыгъэнхэмкІэ амалхэр щыІэхэ зэрэхъугъэр.

Заводым июбилейкІэ сышъуфэгушІо, тапэкІи гъэхъэгъэшІухэр шъушІынхэу сышъуфэльаІо. Сэгугъэ цыхьэ зэфэтшІызэ тызэдэлэжьэнэу, тиІуагъэхэм тафэшъыпкъзу тызэдэпсэунэу.

Ащ ыуж фэтэр 40 зыхэт унэу къатищэу зэтетыщтым ыльапсэ заводым итехнологиек Iэ агъэ-

чъннэу рагъэжьагъ. Апэрэ бетоныр ахъщэ жъгъэйхэр дычlадзэзэ дакlагъ Къумпlыл Муратэ, Хьатэгъу Налбый, Алексей Железновым, Николай Докунихиным, нэмыкlхэми. Ащ хэтыщтых зы унэ хъурэ фэтэрэу 22рэ, унитlу хъухэу 10, унищэу зэхэт фэтэрхэу 8. Унэм ишlын тызыхэт илъэсым ишышъхьэlу мазэ ехъулlэу аухыщт.

Нэужым мэфэк і зэхахьэр шыльагьэк істагь культурэм и Гупчэ. Тіьсып із инамьян коном хъунэу ащ ціь фыбэ къекіоліэгьагь. Хьак із угуш і уагьо адагошын эу кърафьку агьэхэм шіэхэр зэ іук із эрэм жыраю. Ыпштых із захахы шытых угуту къэтшы угуту кыры шын маскатын шын жарак із захахьара шын жарак із захахьара шын жарак із захахьара шын жарак із захахьара шын жарак із захахьар шын жарак шын

Іагъэх Адыгэ Республикэм и Парламент и Тхьаматэ игуадзэу Сапый Вячеслав, партиеу «Единая Россия» зыфи-Іорэм иреспубликэ организацие ипащэу Іэщэ Мухьамэд, Мыекъуапэ имэрэу Ми-хаил Черниченкэр, Шэуджэн районым иадминистрацие ипащэу Хъуажъ Налбый, республикэм иминистрэхэм я Каби-

нет хэтхэр, Къэралыгъо Советым — Хасэм идепутатхэр, нэмыкІхэри.

Мыши апэу гущыІэр зыщыфагьэшъошагъэр Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат. Ащ Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхьакІущынэ Аслъан ыцІэкІэ зэкІэ мэфэкІ зэхахьэм хэлажьэхэрэм гум къикІырэ шІуфэс лъапІэ къарихыгъ, заводым ыныбжь илъэс зэрэхъугьэм, гъэхъэшІухэр ашІыхэзэ Іоф зэрашІэрэм, ящытхъу чыхьэу агъэІун зэральэк Іыгьэм афэш ІкьафэгушІуагъ. Дунэе кризисэу зэкІэ зэлъызыштагъэм пае къамыгъанэу заводым ипланхэр ипІалъэм къыпэу зэригъэцэк Продукциеу къыдагъэк Іырэм икачествэ зэрэдэгъу дэдэр, тыдэк Іи осэшхо зэрэцыфаш Іырэр, Олимпиадэу 2014-рэ илъэсым Шъачэ цы-Іэцтым зыфагъэхьазырызэ, заводым унэу къыцаш Іыхэрэр ац зэрэцагъэуцухэрэр ш Іук Іэ хигъэунэфык Іыгъып Іиц заводым шырагъэш Іын агу зэрэхэльыри

Ащ пыдзагьэу КъумпІыл Муратэ ОАО-у «СКДМ»-м идиректорхэм ясовет ипащэу Алексей Железновым Адыгэ Республикэм и Президент и УказкІэ «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ экономист» зыфиІорэ щытхъуцІэр къызэрэфиусыгьэр къы-Іуагъ ыкІи къыфэгушІозэ ар къэзыушыхьатырэ тамыгъэр ыбгьэ къыхилъхьагь. Джащ фэ-дэу ОАО-у «СКДМ»-м игенеральнэ директорэу Николай Докунихинми «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ псэолъэшI» зыфиГорэ щытхъуцГэр къыфагъэшъошагъ. Ар къэзыушыхьатырэ бгъэхалъхьэри ащи фэгушІозэ ритыжьыгъ.

Адыгэ Республикэм и Парламент и Тхьаматэ игуадзэу Сапый Вячеслав заводым ипашэхэми къэлэдэсхэми мэфэк ымк Бафэгуш Гуагъ ык Ги ОАО-у «СКДМ»-м икъутамэу къалэм дэтым идиректорэу Андрей Соколовымрэ филиалым имастер

шъхьаІэу Дыды Алыйрэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Совет — Хасэм ищытхъу тхыльхэу къафагъэшъошагъэхэр къаритыжьыгъ.

Адыгэкъалэ имэрэу Хьатэгъу Налбый сценэм къызыдэк уаем ОАО-у «СКДМ»-м ипашэхэм зэрафэразэр къы уагъ.

— Заводым ифилиалэу къалэм дашІыхьагъэм дэгьоу Іоф рагъашІэ, — ыІуагъ ащ. — Япланхэр кризисым пае къа-

мыгъанэу ипІалъэм къыпэу агъэцэкІагъэх. Сомэ миллион

310-м ехъу зыосэ продукцие къыдагъэкІыгъ. Унэу къашІыхэрэр Шъачэ щыІэщт Олимпиадэм пае ащэфых. Заводым щылэжьэрэ нэбгыри 151-м щыгщэу 75-р тикъалэ щыщых, лэжьэпкІэ дэгъуи къагъахъэ. Хьакъулахьэу тибюджет къырагъэхьагъэр сомэ миллион 22-рэ фэдиз мэхъу.

Хьэльэкъуае фельдшер-акушер пункт дагьэуцуагь. Адыгэкъалэ электрикхэм апае унэ зэтегьэпсыхьагьэ щашІыгь.

Къалэм чылысэу щашІырэр нахь псынкІэу аухыным фэшІ ОАО-у «СКДМ»-м игенеральнэ директорэу Николай Докунихыным сомэ мин 500 къаритыгъ. ЩэпІэ унэ ыкІи бэдзэршІыпІэ зэтегъэпсыхьагъэ тфашІынэу тызэзэгъыгъ. ТапэкІи чІыгу къафыпытыутынышъ, ныбжыкІэ микрорайон ядгьэшІышт, ащ коттедж теплъэхэр яГэхэу унэ 12 фэдиз рядгъэшІыхьащт. ТызэгурыІозэ тызэдэлажьэшъ, сэгугъэ тигухэлъхэр къыддэхъунхэу. СафэлъаІо та--нетша фехеТласиненуст и и меп хэу, илъэс къэс апэ рагьэхъузэ, непэ фэдэ мэфэк Іыбэ зэхащэн альэк Іынэу, псауныгьэ пытэ

ИкТэухым заводым икъутамэ имэфэкТ зэхахьэ хэлэжьагъэхэм Адыгэ Республикэм ыкТи тигьунэгъу краим къарыкТыгъэ артистхэм концертышхо къафатыгъ.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Хэт ышІэра, хэт зэхихыгъа?

Мыекъуапэ кънцыдэкІыгьэ тхыль Іужъушхоу «Победители» зыфиІорэм сыхапльэзэ, сынэ кънпэшІофагъ симынэ-Іосэ льэкъуацІэ — «Субханкулов Александр Абдулович», гъэшІэгьоныр ар тичылэ, Блацэпсынэ, кънцыхъугьэу зэри-Іорэр ары. Мары ащ фэгъэхынгьуу тхыльым итыр:

«Субханкулов Александр

Абдулович, майор. Родился в 1921 году в ауле Блечепсин Кошехабльского района. В Вооруженные Силы призван 5.05.1941 г. Майкопским ГВК».

А.А. Субханкуловыр Берлин зыштагъэхэм ащыщыгъ. 1943-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м къыщегъэжьагъэу 1943-рэ илъэсым имэлыльфэгъу

мазэ и 4-м нэс Ленинград фронтым ия 124-рэ истребительнэ-авиационнэ полк илет-

1944-рэ илъэсым имэлылъфэгъу мазэ и 4-м къыщыублагъэу 1945-рэ илъэсым ижъоныгъокІэ мазэ нэс а 1-рэ Белорус фронтым ия 283-рэ авиадивизие ия 176-рэ истребительнэ авиаполк илетчикыгъ.

Гукъао мэхъуми, джары ныІэп летчик лІыхъужъым фэгъэхьыгьэу тызыщыгъуазэр. ИлъэпкъкІэ къэндзалыгъэу къытщэхъу. Ау тикъуаджэ яунагьокІэ дэсыгъэха, ежь псаоу щыІа? Лъэшэу гуапэ тщыхъущтыгъэ Александр Абдул ыкъор зышІэрэ щыІэмэ икъэбар тыщагъэгъозагъэмэ, макъэ къытагъэІугъэмэ. Ленинград фронтым щызэуагъэу, Хэ-

гъэгу зэошхом иорденэу а 1-рэ степень зиlэр, медальхэу «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина» зыфиlохэрэр къызыфагъэшъошэгъэхэ зэолым икъэбар тичылэгъухэм ашlэнэу фэягъэх. Зэо ужым къэндзал унэгъо заулэтикъуаджэ шыпсэуштыгъэ, нэужым дэкlыжынгагъэх. Хэтышlэра, тичылэ а лыр къышыхъугъагъэмэ, лъэуж горэ шыlэнкlи мэхъу...

БРАНТІЭ Казбек.

<u>КЪУАДЖЭМ ИКІЭЛЭ ПІУГЪЭХЭР</u>

КІЭ ПчыхьалІыкъуае шыш осинтескест уехеТинаждин Къэсэйрэ ХъуакІомэ япшъашъэу Марыетрэ 1959-рэ илъэсым игъэтхэ мазэ зы щыІэныгъэ гъогу зэдытехьэгъагъэх. ТІури адыгэ лэжьэкІо үнэгьо шІагьохэм къарыхъухьагъэхэу, ащапГугъэхэу щытыгъэх, ІофшІэнымкІэ, ахэхьэкІэ-ахэкІыкІэмкІэ зыфэбгьэсэжьынхэ шы Іагъэп. Къэсэй ятэ-янэхэр

ТЕУЦОЖЬ РАЙОНЫМ-

нысэ цІыкІоу къафащагъэм шыгушІукІхэу, ныбжыкІитІум ахэр яІэпыІэгьухэу, яупчІэжьэгъухэу зэдырагъаштэзэ унагьом зэрэхагьэхъощтым фэлажьэщтыгъэх.

Илъэс зэкІэльыкІохэм Къэсэйрэ Марыетрэ льфыгъэ дахэхэри зэдагьотыгьэх. ИльэситІу нахь азыфагу имыфэу, шъэожъыиплІ къафэхъугъ: Аскэр, Рэмэзан, Мос, Юныс. Къэсэй игушІуагьо гъунэнчъагъ. Ягупшысэщтыгъ ащ икІалэхэр зэрипІущтхэм, зэрэригъэджэштхэм, ящыІэ--уах едефив дехулоал еалин мэ шІоигьом, сэнэхьатэу аригьэгьотыштхэм. Ау Къэсэй игуости усхнеТисцесты дехалех ифагьэп. Тхьамык Гагьор шъэфэу унагъом къыфэк Гуагъ. Ильэс 44-рэ нахь къымыгъэшІагъэу, ишъэо нахыжъ яблэнэрэ классым исэу, анахьык Іэр апэрэ классым ч Іэхьэгьэ къодыеу, мысымэджэ-щтыгьэ лым 1974-рэ илъэсым идунай ыхъожьыгь, икІалэхэм япІункІэ игугьэ-гухэльышІухэр илъэс 34-рэ нахь зымыныбжь ишъхьэгъусэу Марыет къыфигъэнагъэх.

Къэсэй зыфэдагъэр, ар **ЗЫШІЭЩТЫГЪЭХЭМ** къыраІуалІэрэр

Аъэхъэтыкъо Къэсэй 1930рэ илъэсым къэхъугъ. ПчыхьалІыкъое гурыт еджапІэр къызеухым, илъэсищэ дзэм къулыкъу къыщихьыгъ. Ащ ыуж Шытхьалэ дэт кооперативнэ техникумым щеджагь. Илъэсыбэрэ Пэнэжьыкъое сельпом, Теуцожь райпотребсоюзым яревизорэу Іоф ышІагъ. Нэужым ичылэ гупсэу ПчыхьалІыкъуае къыгъэзэжьи, ащ дэтыгьэ колхозэу «Путь Ильичам», етІанэ сельпом бухгалтерэу ащылэжьагь. Сыд фэдэ ІофшІэн зыІуагьэуцуи, ипшъэрыльхэр eloлlaпlэ имыlэу ыгъэцэк Гагъэх, ищытхъу аригьэІуагь, цІыфхэм шІу заригьэлъэгъугъ.

Ныбджэгъубэ иІагъ, ахэм афэхьалэлыщтыгъ, шъыпкъэныгъэ афыриІэштыгъ, алъыкІощтыгь, къызлъигьакІощтыгъэх, цІыфышІоу, цІыф шъабэу щытыгъ. Джары непэ къызынэсыгъэм, Къэсэй зыщымыІэжьыр ильэс 35-рэ хъугъэми, зышІэщтыгьэхэм, дэлэжьагъэхэм, деджагъэхэм закІыщымыгъупшэрэр, шІукІэ агу къызыкІэкІыжьырэр. Ащ фэшыхьат тызІукІэгьэ нэбгырэ зыщыплІымэ къытфаІотагьэр.

Іэштынэ Казбек, Адыгэкъалэ инахьыжъхэм я Совет итхьамат, кІэлэегьэджэ **ІофшІэным иветеран:** «Сэ ильэс 79-рэ сыныбжь. Льэхъэтыкъо Къэсэй силэгъуштыгь, синыбджэгьуштыгь. Čэ чылэмкІэ Едэпсыхьоежъым сыщыщыгъэми (ІэрышІыхыр ашІы зэхъум Адыгэкъалэ

штыгъэу Джэндэрэ Махьмудэ бухгалтер шъхьа-Іэу зэрищэжьыгъагъэр сэшІэ. ΛІы дэгъугъ, ахэхьэкІэ-ахэкІыкІэм фэІэзагъ, ыІорэми едэІущтыгъэх. Тыдэ бгъэк Іуагъэми, укъигъэукІытэжьыщтыгъэп. Адыгагъэ хэлъыгъ, ипшъэрылъхэр щытхъу хэлъэу ыгъэцакІэщтыгъэх. Къо дэгъухэр иІэхэу зэхэсэхы. Дэгьоү еджагъэхэу, цІыф шІагьохэу, хъупхъэхэу alo». Джэндэрэ

пом итхьаматэ-

лахым укъыхэкІыжыын плъэкІыгьа? **Лъ.М.:** СыныбжьыкІагъ, Тхьэм сигъэщэІагъэ. ІэпыІэгьоу си Гагъэх, къыскъотыгъэх сипщыпхъухэри. Ау синасыпыр сыгу кІодэу къызэрэхэмыкІыгъэр ары. ХэкІыпІэ закьоу сиІагьэр хатэр ары. Ар иныгъэ шъхьае, чІыгур дэгьугьэп. Синасыпти сипщыпхъоу Муслъимэт Ленинэхьаблэ къикІыщтыгь, сипщыкъохэми анаІэ къыстетыгь. ЗэкІэри шыІэжьхэп, Тхьэм джэнэт къарет. Джаущтэу тышы Іагь, тыгу кІодыгьэп, нахышІум тышы-

ЗэкІэ сфэлъэкІыщтыр зыфасшІэштыгъэр сикІалэхэр сымыгъэнэт Іүпц Гэнхэр, ашхыщтым-

Корр.: А тхьамыкІэ-

гьошхохэр къызэкІэлъы-

кІохи, шъэожъышплІ уиІэу

уизакъоу укъызэнэм угу

мык Іодэу сыдэущтэу а бэ-

цием иапшъэрэ еджапІэу дэтыр диплом плъыжькІэ къыухыгъ, нэужым милицием иакадемиеу Ростов-на-Дону дэтым ще-

Рэмэзанэ деровообрабатывающэ техникумыр къызеухым Москва дэт лесотехническэ институтым илъэситфэ щеджагъ. Мазэ къэс сомишъэ фэзгъэхьыштыгъ. «Ар бащэ, тэ тикІалэу Новочеркасскэ щеджэрэм сомэ 40-р фекъу», — къмсэзыІуагьэхэри къыхэкІыгъ. Сагьэрэзагъ Моси, Юрики, дэгьоу еджагьэх, дахэу мэлажьэх. Хэт ыІорэми сыпыльыгьэп, сикІалэхэм афэсшІэщтым сышъхьасыгъэп. Сызфэягъэр ахэр езгъэджэнхэр, цІыфышІу хъунхэр, ятэ тхьамыкІэу шымыІэжьыр зыфэягьэр къадэзгъэхъуныр, лІакъом, чылэм ящытхъу арагъаІо, хабзэм, лъэпкъым хьалэлэу афэлажьэхэ хъун-

Къиныгъо Іаджыми сарихьы-

ЭСЭИКЪОХЭ

тыкъагъэкІожьыгъ), я 8 — 10рэ классхэр ПчыхьалІыкъуае кънщысыухыгъэх. 1948 — 1951рэ илъэсхэм ащ сыщеджэ зэхъум, Къэсэйрэ сэрырэ зы класс тызэдисыгъ, тызэныбджэгъугъ.

Анахь къыхэзгъэщы сшІоигьор кІэлэ хьалэлэу, цІыфышІу дэдэу зэрэщытыгьэр ары. ЕджапІэм тыкъызикІыжькІэ, анахьэу кІымэфэ мафэхэм, тадэжь тыкІожын тымыльэкІэу пчыхьалІыкъое унагъохэм тарысыщтыгъ. **Лъэхъэнэ** къиныгъ, гъомылапхъэр тимак Гэщтыгъ. Къэсэй ядэжь бэрэ сищэщтыгъ, сагъашхэщтыгь, янэ-ятэхэри къысфэдэгъущтыгъэх».

ХъокІо Кущыку, Пэнэжьыкьое сельпом итхьамэтагь, Адыгэ Республикэм сатыушІынымкІэ изаслуженнэ ІофышІ: «Лъэхъэтыкъо Къэсэй сэщ нахыжъыгъэми, тызычылагь. Зилэгьугьэр сшынахыыжъ Айдэмыр. А нэбгыритІур зэныбджэгъушхуагъэх, Шытхьэлэ кооперативнэ техникумым щызэдеджагъэх. Бэрэ къытхахьэщтыгь, сэри къысфэдэгъущтыгь.

Пэнэжьыкъое сельпоу 1957рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу сызщылажьэщтыгъэм Къэсэй иревизорыгъ, етІанэ Теуцожь райпотребсоюзым иревизор шъхьаГэу щытыгъ. ЛІы дэгъуштыгъ, адыгэгъэ дахэ хэлъыщтыгъ. А лъэхъаныр къиныгъ, колхозникхэм лэжьапкІэ къаратыштыгъэп, къуаджэхэм ащылэжьэрэ тучантесхэм яІофшІэн шыкІэгьэ Іаджи фэхъугьэу къыхигъэщыгъ, ау зыми иягъэ ригъэкІыгъэп. ЦІыфышІугь, шъыпкъагъэ иІагъ. Джары непэ къызынэсыгьэм сатыушІ нахыыхъхэр тызызэГукГэрэм Къэсэй игугъу дахэкІэ зыкІэтшІыжьырэр».

-ы Хьилым, ПчыхьалІыкъое колхозым итхьаматэ**щтыгы:** «Сэ илъэс 80-м сит. Аъэхъэтыкъо Къэсэй илъэситІукІэ сауж итэу ПчыхьалІыкьое гурыт еджапІэм тышызэдеджагь. КІэлэ дэгъугъэу, Іэдэб дахэ хэлъыгъэу ары къызэрэсшІэжьырэр. Нэужым бухгалтер сэнэхьатыр зэригьэгьотыгьагь. 1960 — 1966-рэ илъэсхэм колхозэу «Путь Ильичам» итхьаматэу сылажьэ зэхъум бухгалтерэў ти-Іагъ. Илъэсищ фэдизэ тадэжь щы агъэу Пчыхьалыктое сель- шіын тіозэ, сигуащи ліагъэ.

Мос, Адыгэкъалэ иветеранхэм я Совет итхьамат: «Къэсэйрэ сэрырэ ПчыхьалІыкъуае тышыш, сэш нахыыжъыгъэми, дэгьоу сшІэщтыгь. КІэлэ шІагьоу чылэм дэсыгъэхэм ащыщыгь. Ревизорэу, бухгалтерэу чІыпІабэхэм ащылэжьагъ. Сэ нахь благъэу сызыфэзыгъагъэр колхозэу «Путь Ильичам» бухгалтерэу Іоф щишІэнэу къызегъэзэжыр ары. Сэри ащ изоотехник шъхьаГэу сыщытыгь. ЦІыфышюу, исэнэхьат хэшыкышхо фыриГэу, лъытэныгъэ фашГэу щытыгъ, лэжьэкІо-псэокІуагъ.

Дэир ныбжьыкІэ дэдэу, пэсащэу идунай зэрихъожьыгъэр ары. Ауми, икІалэхэм Къэсэй илъагъо лъагъэкІотагъ, агъэдэхагъ, чылэр ащэгушІукІы, арэгушхо. Ахэр аущтэу хъунхэмк Іэ фэлъэк Іыштыр зыш Іагъэр Къэсэй ишъхьэгъусэу Марыет ары. Ар изакъоу къызэнэм ыгу ымыгъэкІодэу кІалэхэр дэгъоу зэрэригъэджагъэхэр, адыгагъэр ягонэсэу зэрипІужьыгъэхэр лІыуснуствение фетальных устройных устр

Марыет къытфиІотагъэр

Сэ ПчыхьалІыкъое гурыт еджапІэр къэсыухи, культпросвет училищым сычІэхьэгъагъ, - щыІэныгьэ гьогоу къыкІугьэм тыщегъэгъуазэ бзылъфыгъэ нэшх-гушхэу, сэмэркъэури зикІасэу, нэхъоигъэмрэ бэрэчэтыгъэмрэ зынэгу кlихырэм. Илъэсырэ сыщеджи, экзаменхэри къэстыхи сыкъызэк ожьым унагьо сихьагь. Іоф сшІэнэу хъугъэп, сипщ-сигуащэхэр аныбжыкІз хэкІотэгьагьэх, зыгорэ ашІэнымкІэ уащыгугьунэу щытыгъэп. Сэри илъэс 19 ны Гэп сыныбжыыгьэр, сабыйхэри къызэкІэльыкІохэу къыспыфагьэх. Унэгьо ІофшІэнри хъоигъэ, кІэлэцІыкІухэри къизифэбгъэнэнхэ шыІагьэп.

Корр.: Къэсэй идунай зехъожьым пшы-гуащэхэр джыри уиІагьэха?

Лъ.М.: ЦІыфхэм alo: «Тхьамык Іагьор изакьоу къак Іорэп». А зы илъэсым щыри зэк ГэлъыкІуагъэх. Сипш мэфэ 40-р фэтрэ ащыгыштымрэ ащысымыгьэкІэнхэр ары. ЫкІи ахэр Алаты ТиГэгьэшхо шымы Гагьэми, анахь тытхьамык Іагъэп. А лъэхъаным сщэфыгъагъэхэри сикІалэхэм

лІагъ, къыздэмыхъухэрэм апае сыгьэүи къыхэкІыгь. Мыгьэ мары ильэс 70-рэ сыхъущт. «Я Алахь, сикІалэхэм къащэфэ сыщыгъаl, унэ зырыз къят» сlощтыгъ. СильэІухэр зэкІэ Алахым

радзыжынгых. Амал яІэ хъугьэ зыфаер ашэфынэу. Ари шыкур

Корр.: О, Марыет, къин плъэгъузэ ущы Іагъ. СыодэІушъ, зэпыпчыгьэри, зэшюпхыгьэри, къыбдэхъу-гьэри макІэп. Убзыльфыгьэ Іэшъхьэ закъоу кІалэхэр ппІугьэх, ебгьэджагьэх, щы учане пробрамить пр гьо тебгьэуцуагьэх, къуаджэр, лІакъор арэгушхо, льэпкъым хьалэлэу фэлажьэх, ядахэ арагьаІо. А отэрыр сыдэущтэу ппштьэ ифагъа?

Лъ. М.: КІо сшІэрэп зэрэхъугъэри, сик Галэхэр алъэ зэрэтезгьэуцощтым чэщи, мафи сыпылъыгъ. Чэми, мэли, чэт-тхьачэтхэри сІыгъыгъэх. Помидорыр зыгорэм зысщэкІэ, сишъэожъые цык үхэм үнагьор авыгыштыгь, ащ зи хэмызыгъэу, помидорыри кІачыгъахэу, ящикхэм адалъхьэгьахэу сыкъагъэк Іожьыщтыгь. Урамым къак Гухьэу тетыщтыгъэхэп.

СикІалэхэм ахэтэп сІорэр ымышІагъэу, къин теслъэгъуагъэу. Анахыжъэу Аскэр гурыт еджапІэр къызеухым пынджлэжьхэм ахахьи, комбайнерэү Кушъу ГъучІыпсэ иІэпыІэгъоу Іоф ышІагъ. Дзэм къулыкъу -ахыщихы къызэкІожым, ахъщи, тфэгущыІэни тиІэпти, ежьежьырэу Астрахань кІуи, мили-

КЪЫЗДИГЪЭХЪУгъэшъ, сыфэраз. СикІалэхэр зэкІэ ІофшІэпІэ дэгъухэм аІутых, ядахэ ехъуи аІоу зэхэсхырэп, унэгьо ыкІи льфыгьэ дахэхэри яІэх.

Сызэрэгуш Іуапэрэр синысэхэр арых. Ахэри къыхашыпыкІыгъэх пІонэу сикІалэхэм афэдэхэу дэгъу закІэх. Мирэ — Кушъумэ, Сусанэ — ТІэшъумэ, Разыет -Шъхьащэкъомэ, къыслъэхэс Эммэ Джэджэхьаблэк Іэ Мыгумэ япхъух. ЗэкІэри хъупхъэх, чаных, садэжь къэкІох, анаІэ къыстет, еджэгъэ закІэх, ІофшІэн дэгъухэм аІутых. Силъфыустынажыхуйжей мехест къорылъф 13 сиІэшъ сигушІогъошху. Зы лъэхъанэ къинэу слъэгьугъэр сІотэжьыгъэ. Сызыфэегъэ закъор к алэхэм ятэ тхьамыкІ у зидунай пэсащу зыхьожьыгъэм илъфыгъэхэм къадэхъугъэр, ящыГэкГэ-псэукГэ къыльэгъужьыгъэмэ арыгъз

Ятэ илъагъо илъфыгъэхэм агъэдахэ

Анахымжээу Лъэхъэтыкъо Аскэр ыцІэ къепІомэ адыгэ шъолъырым ар зыфэдэр къыуимы-Іонэу бащэ къимык іннэу къытшІошІы. Москва, нэмыкІ регионхэми, ар зэращаш Гэрэм темен Трого и печен по печен п хэмкІэ республикэм иминистрэ иапэрэ гуадзэу Лъэхъэтыкъом гущыІэ заулэкІэ укъытегущы-Іэн плъэк Іынэу шытэп. Ащ ІофшІэгъэшхоу иІэхэр гъэзет нэкІубгьо зытІукІи къэтхыгъуай. Ау ар Теуцожь районым и ГРОВД ипащэу 1995 —

дэ ІофшІэнхэр мыш зышыкІо-гьагьэхэр 1997-рэ ильэсыр ары. Унэр псэолъакІэхэм ашышэ-

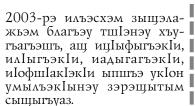
пышъ, бэ щыкІагьэу иІэр. Па-

-ихуит ниажеІлецеати мехетвл

мэ, операциехэр зыщытш і ырэ

блокым тыфежьэщт. Тыфай

джы а блокыр тІоу дгощынышть,

Рэмэзани Мыекъуапэ щэпсэу, ащ дэт мэз хъызмэтшІапІэм ипашэ игуадз. Илъэс пчъагъэ хъугъэу шЇу ылъэгъурэ сэнэхьатым рэлажьэшъ, ипшъэрылъхэр eloлlaпlэ имы-Іэу егъэцакІэх, ищытхъу ехъу аригьа Горэп.

Мосэ гурыт еджапІэр къызеухым дзэм къулыкъур щихьыгъ. Ащ къызек Іыжьым Адыгэкъалэ дэт коммунальнэ хъызмэтшІапІэм Іоф щишІэнэу ригъэжьагъ. Ащ щылажьэзэ, Мыекъуапэ технологическэ университетыр заочнэу кънщиухыгъ. Непэ иунагъок Іэ Адыгэкъалэ щэпсэу, Теуцожь ЖБИ-м снабжениемкІэ иотдел ипащ.

Анахык Гэу Юныс янэ лъэхэсэү Лъэхъэтыкъохэм ижъыкІэ яунэгьо льачІэ иджэныкьо машІо ыгъэкІуасэрэп. Ари илъэс заулэ хъугъэу тэшІэшъ, ищытхъу фэшъхьаф цІыфхэм аригьа Горэп. Ащи гурыт еджапІэр къызеухым дзэм къулыкъу щихьыгъ. Нэужым ми- ▮ лиционер къызэрыкІоу ІофшІэныр ригьэжьагь. Іоф ышІэ-зэ АКъУ-м июрфак къыу-хыгь. ГИБДД-м иІофышІагь, Теуџожь ГРОВД-м и ГИБДД ▮ ипащэ игуадзэу щытыгъ, Тэхъутэмыкъое РОВД-м и ГИБДД ипэщагь, джы Теуцожь МРЭО-м итхьаматэ ▮

ЗэкІэри Лъэхъэтыкъо Къэсэикъохэр хъупхъэх, чаных, шъырытых, хабзэм хьалэлэү фэлэхьэрэ цІыфых. Зыпыльу у тици фехалыфеашпк фех хэльэу агъэцак Іэхэээ, ятэ ильагьо агъэдэхэныр, ащ хэхьоныгъэ рагъэшІыныр ары.

Мы тхыгъэр къэдгъэхьазырыныр тыгу къэзыгъэк Іыгъэр икІ ухым къэтІон. Ильэс зыщыпліыкіэ узэкіэіэбэжьмэ, Джэджэхьэблэ гурыт еджапІэм изавучэу Мыгу Мирэ | фэгъэхыг естисх естисхэзет къизгъэхьэгъагъ. Ащ ыпхъоу Эммэ мы ыпшъэкІэ тыкъызытегущы Гэгъэ Аъэхъэтыкъо Марыет икІэлэ анахыыкІэу ▮ зигугъу къэтшІыгъэ Юнысым ишъхьэгъус. Ахэм шъэуитІу яІ — Муратрэ Азаматрэ. Ахэм джэджэхьэблэ нанэр гъэзетым къызэрихьагьэм фэдэу ежьхэм япчыхьалІыкьое нанэу Марыети къырагъахьэмэ ашІоигъо хъугъэ. А лъэхъаным я 5-рэ ▮ классым щеджэрэ Муратэ янэ кІыгъоу Джэджэхьаблэ къы-зыкІокІэ, инэнэ Мирэ еупчІыштыгь: «Нан, о гъэзетым укъызэрырагьэхьагьэм фэдэу синэнэ Марыети а гъэзетым къырязгъэгъахьэ сшІоигъу. Ащ пае сыда сшІэмэ, хэта засІомэ хъу-щтыр? Синанэ къиныбэ ылъэгьугь. Ситэтэ Къэсэй лІы бэлэхьагъэу alo. Сятэшхэри loф- **■** шІэпІэшхохэм аІутых, сипапи ГИБДД-м иІофышІ. Сыфай Лъэхъэтыкъо лІакъом игугъу язгъэшІынэу. Ащ ыуж Мурэтэ цІыкІум сыІукІи, ▮ къызкІэлъэІугъэр, тІэкІу гужъогъаІоми, фэзгъэцэкІагъ.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Сурэтхэм арытхэр: **\Lambdaъэ**хъэтыкъо зэшъхьэгъусэхэу Къэсэйрэ Марыетрэ; Марыет икІалэхэм ахэс.

ЗэхъокІыныгъэшІухэм ІофшІэнхэр тиотделение зэрэащэгугъых шыкlохэрэр, — elo Боджэкьо Адамэ. — Аужырэу мыхэм афэ-

Тигьэзет иблэкІыгьэ къыдэкІыгьохэм къызэращыхэдгьэщыгьэу, республикэ клиническэ сымэджэщыр загьэпсыгьэр ильэс 50 зэрэхьурэм ипэгьокІзу, ащ иотделениехэм тигьэзетеджэхэр кІзкІзу нэІуасэ афэтэшІых. Непэ зигугьу къэтшІы тшІоигьор ильэс 45-рэ зыныбжь лор-отделениеу сымэджэщ шъхьа Іэм хэтыр ары.

Чый ыкІи тхьакІумэ узхэм зыщя І эзэхэрэ отделениер хэку сымэджэшым шъхьафэу иІэ зыхъугъэр 1965-рэ ильэсыр ары. Ащ ыпэкІэ хирургиемкІэ отделением ар хахьэщтыгъ, ахэм афэдэ узхэр зиІэхэм апае пІэкІор 15 а отделением чІэтыштыгъ. 1965-рэ илъэсыр ары лор-отделениер ащ къызыхагъэк Іыгъэр ыкІи пІэкІор 60 зычІэфэрэ отделение шъхьафэу хэку сымэджэщым иІэ зыхъугъэр. Ащыгъум ащ пащэ фашІыгъагъ Владилен Коваленкэр. Апэрэ лъэбэкъухэр зышІыштығьэ отделением щылэжьагъэхэм ащыщых врачхэу Боджэкъо Рэмэзанэ, НапцІэкъо Аскэр, Виктор Ворожко, Ирина Воротниковар.

Нэужым отделением илъэсыбэрэ ипэщагь зэльашІэрэ врачэу Боджэкъо Рэмэзанэ (Алахый джэнэтыр къырет). Шъыпкъэр пІощтмэ, лор-отделениемрэ Бо--ыколек едмеЦикуажел обиежд гъуаеу къытщыхъущтыгъ илъэсипшІ пчъагъэхэм, щыІэныгъэми ар къыгъэпытэжьыгъ. Ящэнэрэ заведующэу отделением 1995рэ илъэсым фашІыгъэр Рамэзанэ ыкъоу Боджэкъо Адам ары.

Отделением гъогоу къыкТугъэм, непэ иІофшІакІэ, игумэкІхэм къатегущы Іэнэу тызэлъэ Іугъэ Адамэ къызэриІуагъэмкІэ, 1965-рэ илъэсым мы отделениер шъхьаф шъыпкъэу шыІэнэу, лэжьэнэу зырегъажьэм пІэкІор 60-у зыфытегъэпсыхьэгъагъэм джы кънщыкІагь, пІэкІор 40 мы мафэхэм ащ чІэтыр, республикэм ичІыпІэ пстэуми къарыкІырэ сымаджэхэр мыхэм къяолГэнхэ фаеу мэхъуми.

ГухэкІ нахь мышІэми, еІо отделением ипащэ, — стационар чІыпІзу тиІэр макІз, сы--ымашик устеПапеПит усждым сместытыска естасипк мехест Къытщыгугъэу къэкІогъэ нэбгырабэ зэкІэдгьэкІожьын, үзэү иІэм, ащ ІэпыІэгьу зэригьотын фэе уахътэм ипсынк агъэ ялъытыгъэу чэзыүм хэдгъэүцонхэшъ,

къекІолІэнхэу тшІын фаеу мэхъу. НэмыкІ хэкІыпІэ тиІэгоп.

Джыдэдэм отделением врачищ мафэрэ Іоф щызышІэрэр:

ежь Боджэкъо Адам, Къатмэс Мэдин ыкІи Федор Басовыр. Мыхэм анэмыкІ у отделением чэщырэ дежурствэр щахьы поликлиникэ зэфэшъхьафхэм ащылэжьэрэ врачхэми, сыда пІомэ чэщ-зымафэм зэпымыоу Іоф ашІэн альэкІыштэп нэбгырищэу стационарым чІэтхэм. ЗэкІэмкІи отделением джы щылажьэу хъурэр врачи 9, медсестрахэри аш фэдизых, санитархэр нэбгыри 8. ВрачитІум — А. Бо-джэкъомрэ М. Къатмэсымрэ — апшъэрэ категорие яІ, Ф. Басовым — апэрэ. Отделением ипащэ

медицинэ шІэныгъэхэмкІэ кандидат. Мы лъэхъаным Боджэкъо Адам кІэлэегъэджэн ІофшІэнри егъэцакІэ — Кубанскэ медицинскэ университетым икъутамэу Мыекъуапэ дэтым ык Іи къэралыгьо технологическэ университетым хэт медицинэ институтым ащырегьаджэх.

Сыда непэ отделением ищы ІакІэр, сыд фэдэха игумэкІыгьохэр? фыкІынэу. Арэуштэу тшІын фае, сыда пІомэ льэпкъ проектэу «Псауныгъ» зыфиІорэм ишІуагъэк Іэ, тиотделение и Іэ хъугъэ рациехэм афэдгъэзэщт. Кубанскэ медицинскэ университетми зэзэгъыныгъэ дытиІ, тиспециалистхэм яухьазырыныгъэ ащи шыхагъэхьон алъэкІышт. А льэныкъомкІи мы мафэхэм Іоф

Отделением ипащэ къызэрэхигъэщырэмкІэ, стационарым непэ щылэжьэрэ врачхэр екъух, ау ящыкІэгьэ дэдэр яшІэныгьэхэм ахагъэхъоным иамал агъо-

Джыри зы гумэкІыгьо игугьу къншІыгъ тигущыІэгъу. Ар зыфэгъэхьыгъэр тхьакІумэ ыкІи чый узхэм яІэзэрэ врачхэр полимехе Інмика устаним мехенимих къыхэкІыкІэ, ахэм ащашІэн фэе ІофшІэныбэ стационарым къызэреолІэжьырэр, ащ ыпкъ къикІыкІэ, яІэпыІэгъу нахь зищыкІэгъэ нэбгырэ пчъагъэ чэзыум ежэнхэу зэрэхъурэр ары.

- Районхэм ахэтых зигугъу тшІырэ специалистхэм афэдэхэр зимы ахэхэр, — elo Адамэ. — Ашк экъин хэтых Шэуджэн ыкІи Кощхьэблэ районхэр. Ары пакІошть, республикэ кІэлэцІыкІу клиническэ сымэджэщым ащ фэдэ врач иІэпышъ, ахэр тадэжь къагъакІох. Илъэс къэс нэбгырэ зыт Гущмэ тиотделение интернатурэр шакІу, ау ашыш горэми къыгъэзэжьырэп, нахыбэ -САЛ ИТЕХ МИТЩЕСТХЕСТИЦИВЕНСТЯ хъу. Джары специалистхэр имы-

бэрэ тызык Іэхъопсыгъэ микроскопэу тхьак Гумэр, чыир операцие тшІы хъумэ дгъэфедэнэу щытыр. Ар зычІэтыщтыр ары «зонэ къабзэк Іэ» тызаджэрэр. Аппаратурэ дэгъу дэд ар, ау джыри дгъэфедэгорэп. Специалистэу ащ Іоф рызышІэщтхэри щыІэх. Сэ сшъхьэкІэ ащ Іоф рысшІэным Москва зыщыфэзгъэхьазырыгъ, Ф. Басоври а опекъунхэр къызыхэкІырэр. Ау сыд фэдизэу къинми, нэбгырэ пэпчъ тиамал къызэрихьэу ІэпыІэгъу тыфэххефит минуахефит

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

Сурэтхэм арытхэр: отделением ипащэу Боджэкъо Адамэ сымаджэм изытет зэрегьашІэ; отделением щыла-

Бзылъфыгъэ хъупхъ

Гъобэкъуае чылэшху, дахэкІэ ягугъу пшІынэу атефэу цІыф дэгъуби дэс. Ахэм ащыщ Тхьаркъохъо Юсыфрэ Къутасэрэ апхъу Светэ.

Мы бзылъфыгъэр зысшІэрэр бэшІагъэ, сигъунэгъу унагъом къихъухьагъ, щапІугъ. Яни яти кІэлэегьэджагьэхэп, ау еджапІэм щылэжьагъэх. Нымрэ тымрэ -е се се се фи ц фи тэрэз зэрэхъущтхэм пылъыгъэх, пшъэшъищырэ зы шъаорэ зэдапІугъэ.

Гъобэкъое еджапІэм Светэ зычІахьэм, Тхьаркъохъо Мирэ Мухьдинэ ыпхъум ригъэджэнэу хъугъэ. Ащ зэк Іэми афигъэсагъэу, ятІонэрэ янэу Светэ ельытэ. Vблэп і классхэр дэгъу дэдэу къызэкІуалІэштыгьэхэм сэри сыкІощтыгъ, Светэ игугъу дахэкІэ къызэрашІыщтыгээр дэгьоу къэсэшІэжьы, «Алахыр зэтагъэм ипшъашъ» уигъаІощтыгъ.

Я 8-рэ классыр къызеухым Светэ Мыекъопэ кІэлэегьэджэ училищым чІэхьагъ, дипломыр къызыратыжьым ичылэ къыгьэзэжьыгь. Гъобэкъое еджапІэм нэмыкІ у Шевченкэми кІозэ Іоф щишІагъ. Заочнэу Адыгэ

къэралыгьо университетри къыухыжьыгъ. Светэ унэгъо дэгъу ихьагь, игощэ-ипщыхэм агуры-Іуагъ. Светэрэ ишъхьэгъусэу Юрэрэ пшъэшъищ зэдапІу. Све--усалимивесту идехуахпышы ет кІытэжыні і інфакты Улапэ щыныс, ащи дахэкІэ чылэм игугъу щашІы. Марыет Пэнэжьыкъуае щыныс, республикэ сымэджэшым хъупхъэу Іоф щешІэ. Зэшыпхъуищмэ ашынахыкІи Іэдэб зыхэль тиадыгэ кІалэхэм ащыщ, Краснодар кІозэ Іоф ешІэ.

Тхьаркъохъо Юсыфрэ Къутасэрэ ялъфыгъэхэм уащыгушІукІынэу, уичылэхэмэ уарыгушхонэу щытых.

ЙЭМЫТІЭКЪО Ибрахьим. Гъобэкъуай. ТЕКІОНЫГЪЭМ ия 65-рэ ИЛЪЭС ИПЭГЪОКІ

Пыхъужъыр зыщыбэм текІоныгъэ къыщыдахы

Нэмыц-фашист техак Іохэр тикъэралыгъо къызытебанэхэм, анахь зэо хьыльэхэр зышык Іуагъэхэм Адыгеир ащыщ. Сыд фэдизэу уІэшыгъагъэми, сыд фэдизэу текІоныгъэм фаблэштыйып динетоlумы кылым имеат мэхъаджэм къин дэдэ къыщыхъущтыгъэ. Ащ ишыхьат хы ШІуцІэмрэ Каспийскэ хымрэ азыфагу илъ чІыпІэхэм зы илъэсрэ мэзищырэ зэошхохэр зэрашыкІуагъэхэр, а уахътэм къыкІоцІ пыир бэкІэ льыкІотэн зэримыльэк інгьэр. 1943-рэ ильэсым тидзэхэм анахь пшъэрылъ шъхьаГэу щы яГагъэр: зы сыхьат горэк Іи пыим рэхьат рамыгъэгьотыныр, кІочІаджэ ашІыныр ыкІи къызэтырагъэуцонышъ, фашистхэр зэк Гафэжьынхэр.

Фашистхэр «КъызэцэкъэкІыжьыщтыгъэх»

ЦІыф пчъагъзу ыкІи техникэу хэк Гуадэрэм пымыльэу, сыд фэдэ зэрар ахьыми, сыд фэдиз чІэнэгъэшхо ашІыми, нэмый дзэпащэхэр Пшызэ шъольыр зыІэкІамыт Тупщыным яштыпктэу пылъыгъэх. Ар къадэхъуным пае дзэхэр нахь льэшэу цІыф кІуачІэкІи, техникэкІи аузэндыщтыгьэх. Тидзэхэр ыпэкІэ лъымыкІо--ефаги охшугхондеп е Пимехнет хъуным пае «шъолъыр шхъуантІэкІэ» зэджагьэхэр Азов хымрэ хы ШІуцІэмрэ азыфагу щашІыгьагь. А чІыпІэм пытапІэхэр ІонтІэ-щантІэу рыкІоштыгъэх, чІытІыр, блиндаж, топ ыкІи пулемет «нэбгъо» пшІы пчъагъэхэр щагъэпсыщтыгъэх. Нэмыц танк лъэшхэү ыкІи самолет кІэпсыхэу минрэ ныкъорэ фэдиз къырагъэол Гэгъагъ. Сыд фэдизэу фашистхэм зауІэшыгъэми, сыд фэдизэу «къызэцэкъэкІыжьыгъэхэми», тидзэхэр къызэтыранату, пеалытшы альэк Івщутыгьэп, утын пхъашэ ахэм арахызэ, ыпэкІэ лъыкІуатэщтыгъэх. Къалэхэу Мэздэгүрэ Налијыкрэ адэжь ијы-Іэ нэмыцыдзэхэр тэтиехэм къамехнетуатаксе и и мехнаахуцу ищынагьо щыІэ зэхъум, ахэр нэмыц командованием гуІэн ІофкІэ 1943-рэ ильэсым щылэ мазэм и 1-м зэкІищэжьыгьагьэх. Фашистыдзэү зэкІакІохэрэм кІэкІ у ауж итхэу тидзэхэр алъыкІощтыгьэх: къыблэ лъэныкъомкІэ Краснодар къекІущтыгь генерал-майорэу А. Гречко ыІэ илъ я 56-рэ дзэр, аш хахьэштыгьэх я 55-рэ Сыбыр, я 30-рэ Турке-стан дивизиехэр, я 68-рэ хы

Щылэ мазэм и 11-м пыим -иатл еГлепы егыхич шеал ныту кІотэгьагь армиер. Пыим зыкъитынэү фэлгээп. Тидээхэм пхъашэу къапэуцужыштыгьэ, чІыпІэ -и мехфаижинефев фэхэуи къыхэк Іыштыгьэ. Анахь зэо пхъашэхэр зыщык Іуагъэхэм ашышых къуаджэхэу Шынджые, Нэтыхъуае, Тэхъутэмы-къуае, поселкэу Инэм.

Шынджые шъхьафит ашІыжьы

остену, охшелир выждниЩ 517-рэ мэхъу, нэбгырэ минитІу фэдиз щэпсэу. Щылэ мазэм къыщегъэжьагъэу мэзаем и 11-м нэс къуаджэр аштэным пае тидзэхэм зэо пхъашэхэр пыим рашІылІагьэх. ТидзэкІолІхэу Краснодар зыштэнэу екІухэрэм пэрыохъу къафэхъунхэм, ахэр къызэтыраГэжэнхэм апае Щынджые пытэпІэ пхъашэ фашистхэм ашІыгъагъ. Краснодар тидзэхэм аштэнымкІэ а пытапІэм инэу иягьэ къакІощтыгьэ. Къуа--ынеал еІпы можаетыти межд къо нэмыцхэм зызыщаухъумэжьыщт псэуальэхэр щагьэуцугъагъэх. Йы лъэныкъомк Іэ аужырэ урамэу Цэй Ибрахьиустенусти медиахив сіци єм унэгъо хатэхэм а псэуалъэхэр нэмыцхэм ахагъэуцогъагъэх. Хэтэ гъунэхэм пулемет «набгъохэр» ахэтыгъэх, унэхэм пулеметхэр арагъэуцощтыгъэх. Унэ дэпкъхэм гьуанэхэу зэрыу-кІыштхэр афашІыгъагъэх. Чэш къызэрэхьоу къэзыгъэнэфырэ ракетэхэр нэмыцхэм дафыештыгъэх. Щылэ мазэм и 18-м Шъачэ дэсыгъ, идунай ыхъо-

я 55-рэ Сыбыр дивизием идзэ жьыгъ. Псаоу зыщэІэм Тэхъучастьхэм пыир зэк Іафэзэ, псэупІэхэу Нэтыхъуае, Новомогилевыр, Красноармейскэр шъхьафит ашІыжьыгъэх.

Разведчик купэу капитанэу Петр Леушиныр зипащэм къуаджэр ыштэнэу ежьэ, ау къыдэхъурэп, къызэкІэкІожьы. Разведчикхэм зэрагьэүнэфыгьэмкІэ, Щынджые льэсыдзэ полкитІу фэдиз дэсыгъ, калибрэ зэфэшъхьафхэр зиІэ топ 12 ахэм

Шылэ мазэм икТэуххэм адэжь авиациемрэ танкхэмрэ ыгъэфедэхэзэ, пыир тидзэхэм къажэхэхьэ. Анахь зэошхохэр зыщыкІуагьэхэр станицэу Смоленскэм дэжь. Я 55-рэ гвардейскэ дивизиеу Инэм, СадыкІэр, Шуваловыр, Щынджые, Тэхъутэмыкъуае шъхьафит зышІыжьынхэу ежьагъэм пыир пхъашэу къыпэуцужьы, артиллериер, минометхэр, самолетхэр егъэфедэх.

Чэш-мэфэ 13-м къыкІоцІ тиеІимехфаихашефез еГроІи дехеб гьогогъу 21-рэ пыим жэхэхьагъэх, ау Щынджые аштэнэу хъугьэп. Корпусым унашъо къыфашІыгь зэо пхъашэ пыим ришІылІэнышъ, Щынджые къытырихыжьынэу. Гвардейскэ бригадэр куп-купэу гощыгъэу мэзаем и 10-м, чэщым пыим ипытапІэхэм якІўи, мэзаем и 11-м, сыхьатыр 4-м, 1943-рэ илъэсым Щынджые аштагь. А заом пыим ильэсыдзэ батальон фэдиз хэкІодагъ, зы топ, миномети 7, пулемети 10, автомати 10, шхончыбэ пыим чІэнагьэ рагьэшІыгь.

Щынджые шъхьафит шІыжыгъэным пае апсэ емыблэжьхэү зэүагъэхэм ахэтыгъэх мы къуаджэм шышэу, я 5-рэ гвардейскэ бригадэм иразведчикэу Бэгугъэ Айдэмыркъан, я 16-рэ бригадэу подполковникэу П.А. Сосковыр зикомандирым хэхьэрэ расчетым ипащэу Садековыр, лейтенантэу Рыбалкэр, ротэм икомандирэу Д.Н. Коземерчук, ахэм анэмык Іыбэхэри.

А мэфэ дэдэм, мэзаем и 11-м 1943-рэ илъэсым Нэтыхъуае пыим къытырахыжьыгъ. Ащ дакІоу я 55-рэ дивизием къутырхэу Труженикыр, Суповскэр, Садык Гэр, поселкэу Отраднэр шъхьафит ышІыжьыгъэх.

Генерал лІыхъужъэу Иван Ковалевыр

Тэхъутэмыкъое районым ит псэупІэхэр шъхьафит ашІыжьы--ы по мехІлоєвит имувакев ех хъужъныгъэ къызыхагъэфагъ, апсэ емыблэжьхэу пыим езэуагъэх. Гвардейскэ полкэу мыщ щызэуагъэм а лъэхъаным подполковникыгъэу, нэужым генерал-лейтенант хъугъэгъэ Иван Ковалевыр икомандирыгъ. Ковалевыр дзэм хэкІыжьыгъэу тэмыкъое районым къакІощтыгъ, заом ыкІи ІофшІэным яветеранхэу районым шыпсэухэрэм мэфэкІхэр адигъэмэфэкІыщтыгьэх, ныбжыкІэхэм аІүкІэштыгь, гушыІэгъу афэхъу-

Генерал лІыхъужъым дзэ къулыкъур я 30-рэ дивизием ия 71рэ полк икомандирэу шыригъэжьэгъагъ. 1937-рэ илъэсым Ленинград дэт училищыр къызеухым, илъэс 26-рэ ыныбжьэу, 1942-рэ илъэсым майорэу Ковалевыр а полкым икомандирэу агьэнэфагь. ПолковникыцІэ иІэу М. Фрунзэм ыцІэ зыхырэ дзэ академиемрэ генерал-майорыцІэ иІэу Генеральнэ штабым

иакадемиерэ дэгъу дэдэкІэ ыкІи дышъэ медалкІэ къыухыгъэх. Орден ыкІи медаль щэкІ къыфагъэшъошагъ. Псыфабэм (Краснодар край), Тэхъутэмыкъуае, Матвеев Курган (Ростов хэку) яцІыф гъэшІуагъ. Къалэу Краснодар шъхьафит зэраш Іыжьыгъэм фэгъэхьыгъэу Советскэ информбюром къыты-

гъагъ: «Мэзаем и12-м тидзэхэр пхъашэу пыим жэхахьэхи, къалэу Краснодар, къуаджэу Тэхъутэмыкъуае, поселкэу Инэм шъхьафит ашІыжьыгъэх». А зэо пхъашэхэм Иван Ковалевми, ащ -ажуахыІл имехІлоев али єІн ныгъэ ахэлъэу пыим щезэуагъэх.

Инэм **зэошхохэр** щыкІуагъэх

Къуаджэу Тэхъутэмыкъуаий, поселкэу Яблоновскэми фашистхэм зашагьэнытэгъагъ, ау тизэолІхэр ахэм къызэтырагъэуцонхэ алъэкІыгъэп. ЗэкІэлъыкІохэу Тэхъутэмыкъуае, Яблоновскэр, Козэт шъхьафит ашІыжьыхи, тизэолІхэр поселкэу Инэм екІугъэх, мыш зэошхохэр щыкІуагьэх.

1943-рэ илъэсым мэзаем и 13-м илчэдыжь я 83-рэ ыкІи я 32-рэ гвардейскэ дивизиехэр (командирхэр полковникэу А.А. Лучинскэр, генерал-майорэу М.Ф. Тихоновыр) поселкэу Инэм шъхьафит ашІыжьынэу фежьагьэх. А мэфэ дэдэм я 68-рэ хэушъхьафык і в зыдзэ бригадэм изэолІхэм мэшІоку гьогоу Краснодар-Крымскэр зэпагъэІыгъ. Ащ лъыпытэу Инэм итемырмиып є Ілоалынєть є Іпеахоал

жэхахьэхэу рагъэжьагъ.

– ЕджапІэм иунэу гестапэр зычІэтыгъэм Краснодар краим Іофэу щишІагъэр къэзыушыхьатырэ архив зэрэч эльар разведкэм ыгъэунэфыгъагъ, бригадэм иминометчикштыгьэу, гвардием икапитанэу Алексей Фабрикант къыІотэжьыщтыгъэ. — А архивыр къызІэкІагъэхьаным пае автоматчик куп ащ агъэкІогъагъ. Купым пащэ фашІыгьагьэх старшэ лейтенантэу Е. Криворученкэмрэ младшэ лейтенантэу С. Васюкинымрэ. Пэрыохъу зи къафэмыхъоу автоматчикхэр үнэм екІугьэх, ау -исвахеаливие уениажуахтивеТх рырэ гестаповцэхэм пчъэ упэм ащы Іууп Іагъэх. Ащ тетэу заор

егъэжьагъэ хъугъэ. Унэм иятІонэрэ къат нэмыц пулеметчикхэр льэшэү къеохыхэү аублагъ, ехнетоІлиал єІлепы дехІлеєдых амыльэк Гэу гъольыгъэх, у Гагъэхэри укІыгъэхэри къахэкІытьэх. Хыдзэл хэр ильыхи, унэр аштагь, гестаповиэхэр аукІыгьэх зы зэдзэкІэкІо закъо нахь къэмынэу. Ар гъэры ашІи, пыим ыкІыб разведкэ щызышІыхэрэм афарагъэщагъ, архиври зи хэмызыгьэу къызІэкІагьэхьагъ.

ЕджапІэм къыгъэгъунэрэ чІыпІэхэм ашызаохэзэ, пыим -игивид еq-83 к хеатьатеахеж ем изэолІхэри, ау нэмыц пытапІэхэм къызэтырагьэуцогьагьэх. Ахэми Іэпы Іэгь у агьоти ильыгъэх, мэзаем и 13-м поселкэу Инэм шъхьафит ашІыжьыгъ.

Джащ тетэу зэкІэкІорэ фашистхэр шапсыгьэ чІыгум ихьагьэх, димен мехеатау Туык үев шим зэолІ ыкІи офицери 170-рэ ахэкІодагъ, зы топ, пулемети 8, шхончхэр, шэ-гынхэр пыим къытырахыгъ. ТизэолІхэр ыпэкІэ лъык Гуатэштыгъэх. Мэзаем и 18-м сыхьатыр 14-м полковникэу (нэужым генерал-майор) Умар оглы Рахимовым ия 395-рэ шхончэо дивизие тиадыгэ чІыгу иаужырэ къуаджэу Псэйтыку шъхьафит ышІыжьыгъ.

ХЪУЩТ Щэбан.

ТЫГЪЭНЭБЗЫЙ

Заом ыкІи педагогическэ ІофшІэным яветеранэу, Адыгэкъалэ ыкІи Теуцожь районым яцІыф гьэшІуа-гьэу Еутых Шумафэ «Уипротеже пшъашъэ сыд икъэбара?» ыІоу къысэупчІэу къыхэкІы. Сэри сигуапэу Гъу-кІэлІ Еленэ игъэхъагъэхэм сакъыфытегущыІэ.

ГъукІэлІ Тембот ыпхьоу Еленэ Адыгэ къэралыгъо университетым июридическэ факультет иящэнэрэ курс ис, «тфы» закІэкІэ еджэ. ИкІэлэегъаджэхэм афэраз, къыдеджэрэ студентхэм агурэІо, шъыпкъагъэ адызэрехьэ.

ГъукІэлІ Айдэмыр ыкъоу Темботрэ Теуцожь Юсыф ыпхъоу Маринэрэ яунагъо ятІонэрэ сабыеу къихъухьагъэм «Елена» фаусыгъ. ЦІэ дахэр пшъэшъэжьыем къыфэзыугупшысыгъэр янэжъэу Рахьмэт ары. «Елена» зыфиІорэ цІэр хымабзэм къипхэу урысыбзэм иплъхьэмэ къикІырэр «солнечная», тэ тиныдэльфыбзэкІэ — «тыгъэнэбзый». «ЫцІэм фэдэр ышъхь» адыгэгуцыІэжьым зэриІоу, мы пшъэшъэжьыер зыхэфэрэ купым тыгъэнэбзыим фэдэу къыхэлыдыкІы.

— Апэрэ мафэхэм къащегьэжьагъэу еджап Гэр ш Гу дэдэ слъэгъугъэ, — къе Гуатэ Еленэ. — Ар зиш Гуш Гагъэр сиапэрэ к Гэлэегъаджэу Бэгъуштъэ Гощнагъу ары. хегьэщы. Тембот иунагьуи, Еленэ езыгъэджагъэхэми джыри къафэдгъэзэжьыщт, ау пГуныгъэр нахьыбэрэм зэтпхырэ пкъыгьуищымэ ящанэрэр урамыр арышъ, ащи тырыплъэн. «ГъукГэлГ Тем-

ГъукІэлІ Еленэрэ Еутых Шумафэрэ зэдэгущыІэх.

Мы кІэлэегъэджэ шІагъор джы пенсием щыІ, иунагъо, икъорылъфхэм адэлажьэ. Илъэс зэкІэлъыкІохэм ригъэджэгъэ пшъэшъэжъыем игугъу дахэкІэ ешІы, ащ шІэныгъэ куу зэрэзэригъэгъотыгъэр игуапэу къы-

бот ыкъуи, ыпхъуи шъхьафитэу урамым тетынхэ фитыгъэхэп» оlокlэ макlэ. Урамыр кlэлакlэм фыпыуупкlыныр хьылъэ ыкlи тэрэз дэдэп. Ау Тембот ащи екlолlакlэ къыфигьотыгъ: зы такъикъ къызэригъэкlугъэп

икІалэмэ гъунэ алъимыфэу, Іофэу зыуж итхэр ымышІэу. Унэгьо Іофым къыпызырэ уахътэр унэ гъэцэкІэжьынэу еджапІэм къащаратыгъэмкІэ кІалэмэ аригъэушъэщтыгъ. ЩыІэныгъэм къызэригъэльэгьуагъэмкІэ, ащ ишІогъэшхо къэкІуагъ.

Илъэс зэк Іэльык Іохэм пштээштэ хъупхъэр езыгъэджагъэхэм аш къыра Іуал Іэрэм зышыдгъэгъозэн.

ЕмтІыль Роз, еджапІэм идиректор игуадз:

— ГъукГэлІ Еленэ гупкІэ, гульнтэшхо иІ. ЕджапІэм зэрэшысшІэрэм фэшъхьафэуи ар сигьунэгьу. УнагьомкІэ хъупхъэ, Іоф зэхэдз иІэп. Ары пакІошъ, ятэрэ ышырэ ягъусэу губгъо

Іофшіэнхэр адегьэцакіэ, чан. Кіэлэегьаджэхэу Анцокьо Бибэ, Емыж Саидэ, Кьат Вячеслав, Бэгъушъэ Джантыгьэ (Раисэкіэ еджэх), Гедыоджэ Мэлаічэт, Еутых Хьарыет, нэмыкіхэри еджапіэм ищытхъу языгьэіогьэ Еленэ фэразэх, гущыіэ дэхабэ къыраіуаліэ.

2007-рэ ильэс, щылэ маз, Еутых Хъарыет зипэщэ кружо-кэу «Историки-краеведы» зыфиlорэм хэт нэбгырэ 16-р къэзэрэугьоигь. А кружокым икъутамэу «Отечествэм» рихъухьэгъэ Іофтхьабзэхэм адиштэу кlэлэеджакlохэм яушэтын шlэжь Іофшlэн-зэнэкъокъу зэрэщы-Іэщтыр кlэлэегъаджэм къареlо. Темэри къегъэуцу: «Я 21-рэ

лІэшІэгьум ицІыф». Еленэ къызытегущы Ізштыр псынк Ізу къыхихыгъ, ар заом ыкІи ІофшІэным яветеранэу Еутых Шумаф ары. Мы уахътэм къыщегъэжьа--еІроІх метхпут етшетшп ует шхо зищыкІэгъэ темэм Іоф дишІэнэу регьажьэ. Нэужым къызэрэнэфагьэмкІэ, Еленэ иІофшІагъэ Теуцожь районым, Адыгеим ямызакъоу, анахь ІофшІэгъэ дэгъоу Москва къыщагъэльэгъуагъэхэм ахалънтагъ. Адыгэ пшъашъэр тикъэралыгъо икъэлэ шъхьаІэ рагъэблэгъагъ, Щытхъу тхылъи къыфагъэшъошагъ.

— Непэ сызыщеджэрэ апшъэрэ еджапІэр льэшэу сыгу рехьы, ау сичылэ гупсэу Аскъэлае зыми пэсшІын слъэкІыштэп, — elo Еленэ.

-еашп ешоашефив qуахтыЩ епэн мехеагьахым непэ уарыгушхонэу шыт. БэмышІэу ахэм джыри зы къахэхъуагъ. 2009-рэ илъэсым итыгъэгъэзэ мазэ лъэпкъ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» къыхиутыгъэ тхыгъэу «Гуфэсым ыгъэлъэпІагъэх» зыфилорэм Елени игугъу дахэк Гэ кънщашІнгъ. Нэбгырэ 21-рэ -ыІр муалоаменев еалеажелехыв пІэ гъэнэфагъэ щиубытыгъ. ГукІэгъушхо, Іэдэбныгъэ зыхэлъ адыгэ пшъашъэр насыпышІо хъунэу, Алахым бэгъашІэ ышІынэу фэтэІо.

ЕМЫЖ Муслъимэт. Педагогическэ Іофии эным иветеран.

— <u>Титарихь инэкІубгьохэр</u> —

ЧЕРКЕС КЪОДЖИЩЫМ Македонием къыщяхъулІагъэр

Уимыхэку уихэгтэгүнэу уифагьэу, пльэкъуацІэкІэ узэмыпхыгээу псэупІэ ульыхьузэ, пльакъо зытебгьэуцорэм уктызыщыльэтэжьырэм, уиныдэльф чІыгу щыш пльэгу щизэу зэрымыльым щыІакІэуи, кІэухэуи шыпфэхъущтым хэтыгьэгумэкІына? ПфэгумэкІыни игьом умыгъотын.

Хэта адэ мысэр — блэкІыгъэ зэманыр ара, хьауми непэрэр ара? Е дунаим ратэкъухьэгъэ адыгэ лъэпкъыр ара?

Интернетым къырахыгъэу непэ зигугъу къэсшІырэм къэбарэу къысфагъэхьыгъэу къы- Іуатэрэр Македонием исыгъэ черкес (адыгэ) чылэхэм къарыкІуагъэр ары. Зытетым тетэу къэсэтхыжьы.

«Илери» зыцІэ гъэзетэу Тракием (Грециер) къыщыдэкІырэм Нури Ефенди зыкІэтхэжыгьэ тхыгьэу щытым, гъагъэх. гъэзетэу «Тракия» зыфиІорэм къыщыхаутыгъагъэм рыгъуазэзэ ащ ыгъэхьазырыгъэм, Македонием итыгъэ черкес къуаджэхэм ашыпсэуштыгъэ адыгэхэм арык Іуагьэм шык ІэупчІэ, къэбар горэ зышІэрэ -еат уеныажехтефыах емеТыш зетеджэхэм закъыфегъазэ. «Зыми макъэ къыгъэІужьыгъэп, ахэри ассимиляцие хъугъэхэщтын», — къетхы ащ. диажиет и емедеІшимУ адрэ лъэпкъым хэткІухьажьыныр ІэшІэх дэд пІонэу.

Е-о-ой, Македонием рагьэтысхьэгьэгьэ черкесхэм къяхьулагьэр ассимиляцием нахы нахь дэй! ЗэрэхъурэмкІэ, а черкесхэм якъэбар игъэкІотыгъэу зыми ышІэрэп.

«ИпІальэ къэсыгъэшъ, сэ сшіэрэр къэсіошт, — elo Нури Ефенди. — Шъузэрэщыгъуазу, Анатолием фэбэнэрэ Мустафа Кемаль идзэ готхэу черкесэу Этхьэм идзэ хэтыгъэхэм азыныкъо, нэужым, Азие цІыкІур зызэхакъутэм, Грецием екІужынгьагъэх. Япчъагъэ зыфэдизыгъэр хэти ышІэрэп — мин хъущтыгъэха, минитіуа? Сэ сшіэрэр ыкіи къасюрэр сызэджагъэр ары.

Лозан зэзэгыныгыэр ашІын зэхъум, аш зыгорэкІэ кІэмытхэхэмэ аІуи, къокІыпІэ Тракием теон гухэль иІзу Эврос районым зышызыуІэшырэ грекыдзэм мы черкесхэм ашышэу эскадрон зэригъэпэшыгыагы. А лъэхъаным къалэу Дедегач парадэу шыкІуагъэм яльэпкъ шъуашэхэр ашыгъхэу черкесхэр къырыкІогыху черкесхэр къырыкІогыагъэх, ахэм цІыфхэр Ізгушхо афытеохэзэ къапэгъокІыгыагъэх.

Грецием екlужыптэхэу грекыдзэм хэхьажыптээ черкесхэм афэгьэхыптээу тхыгтэхэр Грецием иархивхэм (къызхэкlыгъэр къэшlэгъуаеми) зи ахэлъэп е сэ сырихылlагъэп. Рихылlагъэ горэми сыlукlагъэп. Ау я 70-рэ илъэсхэм «История Папиру» зыфиlорэ журналым иномер горэм гущыlэ фэбэ зытlу ахэм апае къыхиутыгъагъэу, ащ сыщеджэгъагъэу къэсэшlэжьы.

Гъэнэфагъэу сыщыгъуазэу, ау зикъэбар игъэкІотыгъэу зигури къысІэкІэмыхыагъэу зигугу къэсшІыгъэхэм афэгъэхынгъэ къэбар зэрытыр Тыркуем ІэкІыб ІофхэмкІэ иминистрэу Хьалюк Байюлкен инджылыз архивхэм арыгъуазэзэ ыгъэхьазырыгъэр (е аригъэгъэхьазырыгъэр) ары.

СыкъызтегущыГэрэ хъугъэ-шГагъэм зэхэфыгъэу ащ Гоф щыдашГагъэу зэхэсхыгъэ.

уехнитешу оІидеж ижД сшІыгъэхэм сарыгьозэщт. Зигугьу къэсшІырэ черкесхэр Македонием хэхьэрэ къоджищым 1923-рэ илъэсым адагьэтІысхьэгъагъэх. Ахэр Птолемида, Верна (Кара Фере) ыкІи Чамлы арых. Унагъо пэпчх хатэ ышІлнэу чІыгу сотыхитІу, ажъонышъ, лэжьыгъэ зыхалъхьан чІыгу, чэм зырыз, нэмыкІ у ящык І эгьэшт горэхэри къаратыгьагьэх. 1924-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 1948-рэ илъэсым нэс черкесхэр мэкъу-мэщым пылъыгъэх. Ахэм ащыщэу унэгьо заулэ Македонием икІыхи Тракием зэрэкошыжыйгъагъэхэм икъэбари ашІэщтыгъ, ау нахьыбэр къоджищым къадэнагъэу ащыпсэущтыгъэх.

Аузэ, ятІонэрэ дунэе заор къежьэ. Нэмыцхэм зытеохэрэр зэкІэ аштэ. Ащ къыхэхъожьых ІэкІоцІ бырсыр заохэри. Черкесхэр зыдэтІысыгъэхэм зэрэщысыгъэх, дэхэкІаеуи загъэпсыгъагъ. Нэужым ІэкІоцІ бырсырхэри Іэсэжьыгъэх, чІыпІэ зэфэшъхьафхэми кІзухым ащыфакІощтыгъэх.

Чэш горэм черкес къоджищым ошІэ-дэмышІзу къатебанэхи, цІыфхэр ІашэкІз зэтыраукІагьэх. Псаоу къзнагьэхэр Тыркуем кІожьынхэм ифитыныгъэ къаратыным кІэльэІугьэх. Ахэм апае зыухыижьыхэрэ унашъо псынкІзу къыдагьэкІыгь. Джарэуштэу Тыркуем агъэзэжьынэу хъугъэ.

Анатолиер — Македониер, икІэрыкІэу Анатолиер... Мы кощын-къэкощыжьыным кІзухэу фэхъугъэр ахэр мэкІз дэдэу къызэрэнэгъагъэхэр ары. Македонием черкес къинэжьыгъэп.

Тыркуем мэшІокукІэ кощыжьыхэ зэхъум, Гюмлюджинэ (Тракие гъунапкъэм щыІ) дэс черкесхэр якъошхэм апэгъокІыгъагъэх. Нэужым ахэм апаий Тыркуем ухыижьыгъэ унашъо ештэшъ, Гюмлюджинэ исынэу хъугъэгъэ черкесхэми Тыркуем агъэзэжьы.

1948-рэ илъэсым Македонием щыІэгъэ черкес къоджищым ащыкІогъэ зэо-зэтеукІэм цІыф пчъагъэу хэкІодэгьагъэр ыкІи псаоу къэнэгъагъэр зыфэдизыр сшІэрэп. Черкесхэм ягъэкІодын зыпкъ къикІыгъэри, зыгъэцэкІагъэри гъэнэфагъэп. Зыгорэ мы Іофым лъыплъагъэу, зэхифынэу ыуж итыгъэу сшІэрэп.

Тыркуем ильэпктыдээ чІыпіэрысхэр ыгъэмысагьэх, чІыпіэрысхэми мыр льэпктыдээм иіэшіагьэу аіуагь. Ихэкужьи, ильэпкты кіэрычыгьэу хымэ хэгьэгу рагъэтіысхьэгьэгьэ черкесхэм къарыкіуагьэр джащ фэд. Ар амышіэныр ктызыхэкіырэр игугъу зэрамышіырэр ары».

Джырэ нэс ахэм къарыкіуагьэр зэрэтымышіагьэмкіэ тарихълэжьхэри, лъэпкъым къырыкіуагьэр къзугьоижьыгьэным дэлэжьэрэ ціыфхэри, сэри сызэрахэтэу, бгъэмысэнхэу, ар щыкіагьэу афэпльэгьунэу щыт.

Тхыгьэр зэзыдзэкІыжьыгьэр ыкІи хэутыным фэзыгьэхьазырыгьэр МЭФЭШІУКЪО Щангюль.

<u>2010-рэ илъэсыр —</u> кІэлэегъаджэм и Илъэс

ЕджапІэхэм къадеІагъэх

Дагъыстан Республикэм и Президентыгъэу Муху Алиевым иІэнатІэ ымыгъэтІылъыжьызэ зыІукІагъэхэм республикэм икІэлэегъаджэхэри ащыных. Ахэм мэфэкІ зэІукІзу афызэхащэгъагъэм Президентыр игуапэу къыщыгущыІагъ, гъэсэныгъэм иІофышІэхэм зэрафэразэр къыІуагъ, къихъэгъэ илъэсыр кІэлэегъаджэм и Илъэсэу зэрагъэнэфагъэм фэшІ къафэгушІуагъ.

Аужырэ ильэсхэм дагьыстан кІэлэеджакІохэм яшІэныгьэхэм ахагьэхьоным иамалышІоу яІэ хъугьэхэми зэІукІэм щатегущыІагьэх. Къызэра-ІуагьэмкІэ, еджапІэхэм яматериальнэтехническэ базэ гьэпытэгьэным сомэмиллиардищым ехъу пэІуагьэхьагь. Тызыхэт уахътэм диштэрэ еджэпІих кІэу республикэм къыщызэІуахыгь, кабинетхэм ящыкІэгьэ нэрыльэгъу ІэпыІэгьухэр, компьютерхэр къафащэфыгьэх. УблэпІэ классхэм ащеджэрэ кІэлэцІыкІухэр ыпкІэ хэмыльэу еджапІэм щагьашхэх.

КІэлэеджакІохэр анахь зыщыгушіукІыгъэхэр компьютерыр агъэфедэным еджапІэхэм зызэращырагъэсэшъущтыр ары. Джы нэс сабыиштэ пэпчт зы компьютермэ яІагъэр, джы кІэлэцІыкІу 27-рэм зы агъэфедэн альэкІыщт. Тапэрэ ильэсхэм яльытыгъэмэ, кІэлэеджакІохэр нахь охътабэрэ компьютерым кІэрысынхэу ыкІи зырагъэсэнэу амал яІэ хъугъэ. ЗэІукІэм зэрэщыхагъэунэфыкІыгъэмкІэ, урысые шапхъэхэм тапэкІэ анэсынхэу, сабый 20-м ателъытагъэу компьютер зырыз — щыр яІэ хъунэу мэгугъэх.

Республикэм икІэлэегьаджэхэри чІыпІэ зэнэкъокъухэм ыкІи Урысые Федерацием илъэсым къыкІоцІ щызэхащэщтхэм ахэлэжьэнхэ гухэль яІ.

(Тикорр.)

Адыгэ **Ма**Кь

<u> ТекІоныгъэм ия 65-рэ илъэс ипэгъокІ</u>

МУЗЫКЭМ ЛІЫГЪЭМ УФЕЩЭ

Хэгьэгу зэошхом ТекІоныгьэр къызыщыдахыгьэр ильэс 65-рэ зэрэхъурэм, хэгьэгум иухъумакІо и Мафэ афэгьэхьыгьэ концертыр Мыекъуапэ гьэшІэгьонэу щыкІуагь. Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо филармоние исимфоническэ оркестрэ лІыхъужъныгъэм, зэкъошныгъэм, шІэжьым ямэхьанэ зыкъегъэІэтыгьэным фэгьэхьыгьэ произведениехэр зэхахьэм къыщыригьэІуагьэх.

Пчыхьэзэхахьэр музыковедэу Мария Громовам зэрищагь. Пэсэрэ льэхьаным къыщегьэжьагьэу композиторхэм аусырэ произведениехэм маршым диштэрэ мэкьамэхэр хагьэхьэх. Маршым гур къеlэты, цІыфыр егьэгугьэ, ыпэкІэ льегьэкІуатэ. ДзэкІолІхэм заом ильэхьан лІыхьужъныгъэ зэрахьаным фэшІ гуштьхь кІуачІэр музыкэм мымакІзу епхыгъзу зэрэщытыгъэм Мария Громовар къытегущыІагь.

Симфоническэ оркестрэм идирижер шъхва Ју, УФ-м изаслужен-

нэ артистэу Петр Шаховым концертыр зэригъэхьазырыгъэ шІыкіэм уапэкіэ уегъаплъэ. П. Чайковскэм, С. Прокофьевым, И. Штраус, И. Дунаевскэм, Э. Элгар, нэмыкіхэми япроизведениехэр оркестрэм къыригъэІуагъэх.

В. Агапкиным ыусыгъэу «Прощание славянки» зыфи Горэр гум къигущы Гык Гырэ къодыеп. Илъэс чыжь эхэр нэплъэгъум къырегъэуцох. Бзылъфыгъэхэм яшъхьэгъусэхэр, я Гахьыл-благъэхэр, шГу альэгъурэ к Галэхэр заом зэрагъэк Гуатэщтыгъэхэр компози-

торым ипроизведение къыплъегъэlэсы. Филармонием а пчыхьэм чlэсыгъэхэр аныбжьыхэмкlэ зэтекlых. Нэжъ-lужъхэри кlэлэцlыкlухэри къэтэджхи, «Прощание славянки» зыфиlорэм едэlугъэх. Концертыр къызаухым, оркестрэм идирижер шъхьаlэу Петр Шаховым, артистхэм гущыlэгьу афэхьугьэх, льэшэу зэрафэразэхэр араlуагь.

Сурэтым итыр: **АР-м ифилар-**моние исимфоническэ оркестрэ концертыр къеты.

<u>Футбол</u>

Гандбол. Суперлигэр

Я 7 — 8-рэ чІыпіэхэм афэбанэ

«Астраханочка» Астрахань — «Адыиф» Мыекъуапэ — 31:36 (15:17).

Мэзаем и 20-м Астрахань щызэдешІагьэх.

Мыекъопэ «Адыифым» очкоуи 8 ригъэкъугъ, ау ар мэкlаlо. Тигандболисткэхэр медальхэм е Европэм и Кубок икъыдэхын афэбэнэнхэ алъэкlыштэп. Я 7 — 9-рэ чlыпlэхэр арых Ижевскэ, Астрахань, Мыекъуапэ якомандэхэр зыфызэнэкъокъущтхэр.

«Адыифыр» Астрахань зэрэщеш Гагъэм уигъэрэзэнэу щыт. Мария Романенкэм — гьогогъуи 9, Анна Игнатченкэм — 8, Мария Гарбуз — 8 «Астраханочкэм» икъэлапчъэ Іэгуаор дадзагъ. Тикомандэ текІоныгъэр къыдихыгъ шъхьае, яблэнэрэ чІыпІэм нахъ льагэу дэкІоен зэримыльэкІыштыр гухэкІэу щыт.

— Гъэтхапэм и 4 — 7-м Ижевскэ щыкlощт зэнэкъокъухэм тахэлэжьэщт, — elo «Адыифым» итренер шъхьаlэу Александр Реввэ. —Ижевскэрэ Астраханьрэ якомандэхэм ешlэгъуи 4 адытиlэщт.

мандэхэм ештэгьүй 4 адыгитэшт. Зыціз къетіогьэ гандбол командэхэр мэлыльфэгьу мазэм Мыекъуапэ щызэ укі эщтых.

Зекіогъу Муратэ тренер шъхьаі

Мыекъопэ футбол клубэу «Зэкъошныгъэм» итренер шъхьа Гара Зек Гогъу Муратэ агьэнэфагь. Апшъэрэ гъэсэныгъэ ащ и Дара «Зэкъошныгъм», нэмык командэмэ илъэсыбэрэ футбол ащеш Гагь. 2009-рэ илъэсым Ермэлхьаблэ икомандэу «Торпедэм» итренер шъхьа Гара игуадзэу шытыгъ.

Адыгэ Республикэм ифутбол шІукІэ щашІэ ЗекІогъу Муратэ. Гупшысэ хэлъэу гупчэм зэрэщешІэщтыгъэр спортыр зикІасэхэм ащыгъупшэрэп. 2009-рэ илъэсым «Зэкъошныгъэм» итренер

шъхьаlәу Іоф зышlэгьэ Ешыгоо Сэфэрбый «Динамо» Брянск итренер шъхьаlәу агъэнэфагь. Тикомандэ футболист макlэп хэкlыжыннэу зызыгъэхьазырырэр. Джырэ уахътэ Урысыем икомандэхэм защауплъэкlу.

Тренер шъхьа Гэу Зек Гогъу Муратэ «Зэкъошныгъэр» непэ зэрильэгъурэм, неуш зэрильэгъу шГоигьом, Адыгеим футболым зыкъыщегъ Гъз Гэтыжы пъзным зэрэпыльыщтым, ильэсык Гэе еш Гэгъум республикэм икомандэ зэрэфигъэхьа зырырэм, фэшъхьафхэми афэгъэхыгъэу охътэ благъэхэм гущы Гэгъу тыфэхъущт.

Шахматхэр

ХЭГЪЭГУМ ИУХЪУМАКІО ФЭГЪЭХЬЫГЪЭХ

Хэгьэгум иухъумакІо и Мафэ фэгьэхьыгъэ зэнэкъокъухэр шахматхэмкІэ, шашкэхэмкІэ, нэмыкІхэмкІи Адыгэ Республикэм щыкІуагьэх. Спорт зэІукІэгьухэм ветеранхэр, ныбжьыкІэхэр ахэлэжьагьэх. Мыекъуапэ шахматхэмкІэ щызэхащэгьэ зэнэкъокъухэм Валерий Раковым очкоуи 7,5-рэ ащыригьэкъуи, апэрэ чІыпІэр къащыдихыгъ. Артем Арютюновымрэ Николай Удовиченкэмрэ очко пчъагьэу яІэр зэфэдизыгъ — 7, ау А. Арютюновыр нахъ чанэу ешІагьэу алъыти, ятІонэрэ чІыпІэр фагъэшъошагь, Н. Удовиченкэр ящэнэрэ хъугъэ.

Ветеранхэм язэнэкъокъу Къэзэнэ Юсыф апэрэ чІыпІэр къыщыдихыгъ, очкоуи 6 ригъэкъугъэр. Виктор Кашлевыр ятІонэрэ хъугъэ. НыбжьыкІэхэм язэІукІэгъухэм Александр Озериным апэрэ чІыпІэр къащыдихыгъ.

Зэнэкъокъухэм ясудья шъхьаlэу Диана Литвиновамрэ ащ игуадзэу ЕмтІылъ Аслъанрэ зыныбжь хэкІотагъэхэр, кІэлэеджакІохэр шахмат ешІагъэхэм зэрахэтыгъэхэр Іофыгъо дэгъукІэ алъытагъ.

Нэбгырэ 12 хэлэжьагъ

Мыекъуапэ шашкэхэмкІэ щызэхащэгьэ зэнэкъокъухэм нэбгырэ 12 ахэлэжьагъ. КъекІокІыгъо 11-м ыуж текІоныгьэр къмдэзыхыщтхэр къэнэфагьэх.

СпортымкІэ дунэе класс зиІэ мастерэу Сергей Бабоян ешІэгъу 11 иІагъэр. ЗэкІэ зыІукІагъэмэ атекІуи, апэрэ чІыпІэр къыдихыгъ. Иван Затяминым очкоуи 7,5-рэ къыхьыгъ, ятІонэрэ чІыпІэр фагъэшъошагъ. Евгений Коврыжкиныр ящэнэрэ хъугъэ. Спортым имастер хъуным фэшІ шапхъэхэр ащ ригъэкъугъэх.

Хагъэунэфык Іырэ ч Іып Іэхэр зэнэкъокъухэм къащыдэзыхыгъэхэм Мыекъуапэ иадминистрацие испорткомитет ищытхъу тхылъхэр, нэпэеплъ ш Іухьафтынхэр аратыжывгъэх.

Сурэтыр шахматхэмк Зэнэ-къокъухэм къащытетхыгь.

НэкІубгъом итхэр зыгъэхьазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.